

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sergej Gajić
Intelektualna produkcija in Turnitin na Univerzi v Ljubljani

Diplomsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sergej Gajc

Mentor: izr. prof. dr. Andrej A. Lukšič

Intelektualna produkcija in Turnitin na Univerzi v Ljubljani

Diplomsko delo

Ljubljana, 2017

Zahvala

Zasluge za nastalo delo seveda ne pripadajo samo avtorju, torej meni, temveč je ob tem potrebno omeniti še pomembne druge, brez katerih diplomsko delo brez dvoma ne bi bilo izvedljivo.

Za nastanek diplomskega dela sta še v večji meri kot jaz osebno zaslužna moja starša, oče Ljubomir Gajić ter mati Sonja Gajić, ki sta v času nastajanja diplomskega dela in mojega časa na dodiplomski ravni nasploh pripomogla z neizmerno količino pomoči in podpore in mi na ta način tudi študij nasploh omogočila.

Sledeča zasluga naravno pripada mojemu mentorju izr. prof. dr. Andreju A. Lukšiču, ki me je najprej sploh sprejel kot kandidata ter me skozi celoten proces usmerjal tako pri vsebini kot tudi zadevah tehničnega in birokratskega značaja.

V nadaljevanju se želim zahvaliti moji izbranki Vanji, ki je prav tako sodelovala v celotnem procesu nastajanja diplomskega dela, tako z branjem in podajanjem kritike diplome kot tudi pomoči pri opravljenih vsakdanjega značaja, ki niso povezane z diplomskim delom, kar je omogočilo večjo koncentracijo na samo delo.

Zahvaliti se želim tudi vsem bližnjim prijateljem, s katerimi sem se imel v času nastajanja diplomskega dela možnost družiti in sproščati po napornejših dnevih ali trenutkih in so s tem po mojem predstavljali tudi najzajetnejši del moralne podpore.

Prav tako se želim zahvaliti še vsem uradnim funkcionarjem Univerze v Ljubljani, ki so me pri diplomski usmerjali in mi podali dragocene neformalne podatke ter informacije, ki so omogočile bolj celovit pristop do tematike.

Za konec gre posebna zahvala še mojim profesorjem intervjuvancem, ki so z veseljem in brez zadržkov privolili v sodelovanje in s tem delu dali tudi aktualen in dotičen značaj.

Intelektualna produkcija in Turnitin na Univerzi v Ljubljani

V zadnjih nekaj letih je možno opaziti vse večje premike oz. spremembe, ki se dogajajo na podlagi izumov in vpeljave vedno novih tehnologij v družbo. Izobraževanje, še posebej terciarno oz. visokošolsko pa iz tega nedvomno ni izvzeto. Namen diplomskega dela je tako spoznati oz. raziskati posamezne instance stika med tehnologijo oz. vedenjem, ki ga novejša tehnologija spodbuja in izobraževalnimi institucijami oz. samemu izobraževalnemu procesu, prav tako pa naloga skuša nuditi vpogled tudi v izkušnje posameznikov, ki so s spremembami v neposrednem stiku. Pri tem je fokus pretežno ostal na programu Turnitin ter na lokalni ravni, torej na ravni Univerze v Ljubljani. Delo se dotakne tudi nekaterih širših elementov, ki so nas skupaj pripeljali do stanja, kakršnega imamo danes, torej skuša pokriti tudi procese kot so masifikacija šolstva, spreminjanje načina dela ter končnih produktov intelektualnega dela, spreminjanje formatov oz. oblik teh produktov itd... Naloga tako daje svež vpogled v trenuten odnos med Univerzo v Ljubljani ter novimi inovacijami kot je na primer program Turnitin.

Ključne besede: intelektualna produkcija, masifikacija, Turnitin, Univerza v Ljubljani.

Intellectual Production and Turnitin on the University of Ljubljana

In the last few years one is able to detect larger and larger changes or novelties, which mostly come to us through inventing and implementing new technologies into our society. Education, especially the tertiary kind is without a doubt also in this same predicament. The intent of the thesis is thus to investigate and inquire about particular instances of the collision between technology, as well as the behaviour this technology entices and, educational institutions or even the educational process itself. The thesis also attempts to offer a closer view into the experience of the individuals who are closest to these changes. The focus is kept on the computer programme Turnitin and the local level, meaning University of Ljubljana. The work also touches some wider elements that brought us to the state we are in today, some of these including the massification of the school systems, changes in the ways of work and changes in the end products of intellectual work, changes in the format and shape of these products etc... The thesis thus offers a fresh look into the current relationship between the University of Ljubljana and newer technologies like Turnitin.

Keywords: intellectual production, massification, Turnitin, University of Ljubljana.

KAZALO

1	UVOD	6
1.1	METODOLOGIJA	7
2	TEHNOLOGIJA IN DRUŽBA SKOZI ZGODOVINO	8
3	VISOKO ŠOLSTVO V DIGITALNI DOBI	10
3.1	NEDAVNA ZGODOVINA VISOKEGA ŠOLSTVA	10
3.2	VISOKO ŠOLSTVO DANES	11
4	RETROAKTIVNOST IN JAVNA POLITIKA	15
5	PLAGIARIZEM	16
6	TURNITIN	20
6.1	DOSEDANJI RAZVOJ TURNITINA	20
6.2	TURNITIN NA FAKULTETI ZA DRUŽBENE VEDE	21
7	VPLIV TURNITINA NA IZOBRAŽEVALNI PROCES IN DELO PROFESORJEV ...	24
8	OMEJITVE NALOGE IN PREMISLEK ZA V BODOČE	28
9	ZAKLJUČEK	29
10	LITERATURA	32
	PRILOGE	34
	Priloga B: Transkript prvega intervjuja	36
	Priloga C: Transkript drugega intervjuja	40
	Priloga D: Transkript tretjega intervjuja	49

KAZALO TABEL

Tabela 5.1: Tri stopnje sprejemljivosti pisanja/teksta	18
---	-----------

1 UVOD

Živimo v času, ko tehnologija postaja vedno bolj vpeta in prisotna v naši družbi, s seboj pa prinaša tudi spremembe, nova vprašanja in izzive, katere je nujno potrebno nasloviti, v kolikor se želimo izogniti bodočim težavam ali pa dilemam, ki bi lahko zaradi tega nastale. To pa lahko počnemo le skozi partikularno preučevanje in analizo posameznih entitet tehnologije, ki je uvedena ali pa še bo uvedena. Cilj mojega raziskovanja je predvsem pridobiti bolj podroben vpogled v to, kolikšno in kakšno vlogo ima Turnitin, program za preverjanje plagiatorstva, pri sooblikovanju meja ter zmogljivosti Univerze v Ljubljani za doseganje svojega nemotenega delovanja. To tematiko sem si izbral predvsem zato, ker je po mojem mnenju načeloma precej aktualnega ter vplivnega značaja, vendar pa zaenkrat ostaja v glavnem nedotaknjena oz. neraziskana, vsaj v Sloveniji.

Osredotočil se bom predvsem na načine, na katere program vpliva na potek ter obliko študijskega procesa, torej kakšne možnosti omogoča oz. onemogoča tako za profesorje, kot za študente. Skozi diplomsko nalogo bom najprej ugotavljal, zakaj, na kakšen način ter pod kakšnimi okoliščinami je bil program vpeljan, kaj pogojuje in v kakšnem odnosu je do Univerze v Ljubljani ter vice versa. Preveriti oz. oceniti pa bom skušal tudi pomen programa za kvaliteto študijskega procesa oz. samega delovanja institucije.

Na podlagi zavedanja, da o izbrani tematiki še ne obstaja veliko del oz. raziskav, ter da je diplomsko delo posledično bolj kvalitativne ter raziskovalne narave, ocenjujem, da je bolj kot oblikovanje oz. postavitev hipotez, ki so navadno bolj konkretnega značaja, smiselno oblikovati oz. postaviti raziskovalno vprašanje, ki pa je prej lahko tudi bolj splošnega oz. abstraktnega značaja.

R1: Na kakšne načine program Turnitin vpliva na obliko poteka študijskega procesa na Univerzi v Ljubljani?

V diplomskem delu se bom za poskus odgovarjanja na raziskovalno vprašanje primarno oprl na uradno dokumentacijo implementacije ter ohranjanja programa Turnitin (sklepi, uredbe, pogodbe), ki bosta služila za prikaz oz. predstavo formalnega okvira. Prav tako pa nameravam na to tematiko opraviti še pogovore in poglobljene intervjuje z relevantnimi osebami, ki so

prisostvovala pri vpeljavi ali vzdrževanju programa, ter osebami, ki program uporabljajo, torej profesorji, kar bo služilo kot sredstvo za dajanje bolj vsakdanjega in osebnega vpogleda v tematiko. Diplomsko delo bom razdelil na več delov. V njih bom na kratko opredelil tematiko ter nakazal določene smernice diplomskega dela ter nato na kratko opisal sam program ter njegov odnos z Univerzo v Ljubljani. Prav tako bom skozi primerjavo s podobnimi ter vplivnejšimi preteklimi oz. zgodovinskimi primeri skušal nakazati širšo tematiko oz. globlji pomen, ki stoji za nalogo. Nadaljnje bom skušal izpostaviti čim več sistemskih vplivov oz. vplivov programa Turnitin na celoten sistem izobraževalne institucije Univerze v Ljubljani ter to skušal povezati z določenimi političnimi dogajanjmi oz. dogodki. Nato pa se bom posvetil še vprašanju vpliva programa Turnitin na posameznikov položaj in možnosti oz. omejitve znotraj študijskega procesa ter kakšen pomen ima za njegovo kakovost. Na koncu, torej v zaključku diplomskega dela, pa bom skušal kar se da celovito povzeti bistvene ugotovitve, ki bodo odkrite skozi raziskovalni proces in z njimi odgovoriti na raziskovalno vprašanje. Izpostavil bom tudi nerešena ter na novo nastala vprašanja, prav tako pa bom predstavil še možne alternative in smernice, ki bi lahko pripomogle k ohranjanju ali izboljšanju trenutnega stanja študijskega procesa v odnosu z novejšimi tehnologijami kot je program Turnitin.

1.1 METODOLOGIJA

Naloga bo, kot že prej omenjeno, poleg klasičnih virov ter določenih aktualnih primerov slonela tudi na mojem empiričnem raziskovanju, katerega sem s tremi kandidati, ki so kot profesorji zaposleni na Univerzi v Ljubljani (oz. bolj specifično na Fakulteti za družbene vede), izvedel v obliki pol-strukturiranih intervjujev. Pri tem so bili vsi trije intervjuji opravljeni v dobi istega delovnega tedna, poimenoval pa sem jih po vrstnem redu, v katerem so se odvijali, imena so tako: Prvi, Drugi in Tretji. Intervjuvanci niso bili vnaprej pripravljene, torej niso bili vnaprej seznanjeni z vprašanji. Vse kar so vedeli, je bilo to, da je tema intervjuja program Turnitin. Intervjuvancem sem na začetku vsakega intervjuja obrazložil, da so intervjuji snemani ter jih tudi prosil, da za posnetek potrdijo, da se tega zavedajo in to tudi dovolijo. Nadaljnje sem jim pojasnil, da so intervjuji anonimni, ter da jih bom izdal samo v primeru, če bom k temu primoran in tudi, da če bi do tega zares prišlo, da bodo njihovi glasovi z audio inženiringom spremenjeni do neprepoznavnosti. Poleg tega pa sem intervjuvancem razložil še, da če na katero vprašanje ne želijo odgovoriti, da jim tega seveda ni potrebno storiti, ter da jih v to seveda ne bom silil. Vnaprej je bil sestavljen vprašalnik, ki ga lahko najdete v prilogi, pri tem pa je potrebno dodati, da sem pri izpeljavi samih intervjujev ta vprašalnik uporabljal bolj kot oporne točke, tako da

vprašanj nisem bral dobesedno, poleg tega pa sem ponekod kakšno vprašanje izpustil, ponekod postavil podvprašanje, ponekod pa dodal novo, to je bilo deloma odvisno tudi od odgovorih, če je intervjuvanec npr. že pri odgovoru na prejšnje vprašanje zajel še naslednjega itd. Ko so bili opravljeni sami intervjuji, sem se lotil transkripcije, analize in na koncu seveda sinteze povedanega, na žalost pa mi je zmanjkalo časa, da bi se lotil »cross-question/answer« analize.

2 TEHNOLOGIJA IN DRUŽBA SKOZI ZGODOVINO

Zakaj se na Fakulteti za družbene vede, na smeri analitične politologije, v politični diplomski nalogi ukvarjam z na videz a-politično zadevo kot je računalniški program? Ta del ni najbolj pomemben za samo nalogo, menim pa da, dobro nakaže približen pristop uporabljen skozi nalogo. Za prikaz oz. za približanje k »atmosferi« si bom sposodil delo Allen W. Johnsona ter Timothy Earle-a z naslovom *The evolution of human societies*, v katerem povezujeta razvoj novih tehnologij oz. načinov produkcije ter življenja z nastajanjem novih oblik medosebnega oz. človeškega povezovanja. V začetnih poglavjih knjige opisujeta ljudstva, ki se primarno preživljajo z nabiranjem in lovljenjem, temu pa je potrebno dodati, da temu primerno pa imajo družbeno življenje fokusirano na razširjene družine oz. plemena, kar pomeni, da se večino pomembnih odločitev sprejema na ravni plemena oz. te skupine. Vprašamo se lahko, zakaj so se zadrževali v ravno takšnih oblikah družbene povezanosti? Razlogov avtorja navajata v znatnem številu, vendar menim, da bo dovolj, če omenimo enega, ki je meni osebno najbolj ostal v spominu, in sicer je to primer ljudstva Kung, ki so »primorani« ostajati v manjših skupinah, saj je voda na njihovem področju v določenih bolj sušnih obdobjih omejena na par zgrozdenih napajalnih/vodnih lukenj, oni pa se nagnejo okoli. Ko pa se obrne letni čas, in je obdobje bolj deževno, pa se ljudstvo po plemenih razprši, da lahko čim bolj izkoriščajo okolico in dosežejo čim boljše razmerje med pridobivanjem vode in hrane. Poleg tega pa hkrati uporabljajo tudi druge mehanizme, kot npr. da ženske čakajo več let med rojevanjem naslednjega otroka, saj lahko tako lažje hkrati nabirajo in pazijo na otroke, za kar pa je potrebna določena mera specifičnega načina organizacije, tako na ravni družine kot tudi na nad-familiarni ravni (Johnson in Earle 2000, 71). Nadaljujeta z opisovanjem ljudstev oz. družin, za katere so že bolj značilna stabilnejša naselja in so v Neolitski revoluciji razvile tehnologijo domestikacije ter določena s tem povezana orodja, vendar pa je lov in nabiralništvo še vseeno predstavljalo glavni vir zagotavljanja prehrane. Premik v naslednjo fazo pa se je zgodil, ko je populacija narasla do te mere, da je lov in nabiralništvo kot glavni vir hrane zamenjala

agrikultura in živinoreja, kar je povzročilo tudi nastanek dolgotrajnejših naselij ter novih načinov organizacije, kot so sodelovanje pri večjih oz. težjih opravilih, upravljanje stveganjem, obramba, ceremonije itd. Vendar pa se je pri teh ljudstvih z ustaljenostjo spremenila tudi njihova percepcija oz. imaginarij. Podvrženi so bili vzponu nove strukture relacij med posamezniki, ki so si tedaj postali sosede, sovaščani, gostje, gostitelji (Johnson in Earle 2000, 124–128). S časom se nato znotraj skupin uveljavijo vodje, ali kot jih avtorja poimenujeta »Big Man« oz. veliki mož v prevodu. To jim je omogočeno zaradi napredkov v agrikulturi in s tem povezanega presežka produkcije ter stalnejših, bolj povezanih večjih skupnosti. Veliki mož zasede funkcijo upravnika skupnosti od znotraj na podlagi funkcije predstavnika skupnosti z zunanjimi drugimi, vključno z drugimi velikimi možmi (Johnson in Earle 2000, 203–206). Še večja, nadaljnja intenziteta ter diverzifikacija ekonomije, populacije in tehnologije pa kasneje vodi v še večje in močnejše povezave, povezave, ki jih danes poznamo kot Arhaične države, te pa lahko zajemajo od več sto tisoč do več milijonov prebivalcev. Zopet zaradi vedno novih izzivov oz. težav kot so npr. nadzor, transport, večja potreba po prehrani ali komunikacija nastajajo nova dognanja ter izumi, kot npr. jekleni plug, ceste, boljši namakalni sistemi in agrikulturne metode ter ostali (Johnson in Earle 2000, 304–314). S časom vedno večja dominanca trga omogoči prehod iz Arhaične države v nacionalno državo, večjo urbanizacijo, ter kasneje industrijsko revolucijo, četrt velik preskok za človeštvo, ki je povzročil verjetno največjo transformacijo družbe v zgodovini in začetek globalne družbe, katero je kasneje med drugimi omogočil tudi pojav množičnih medijev kot so radio, televizija ter nenazadnje internet (Johnson in Earle 2000, 367–371). Videli smo torej, da interakcija med družbeno ureditvijo političnih enot in tehnologijo, ki jo ta enota ter druge okoli nje posedujejo, deluje na subtilne načine, ki se v svojih zametkih mogoče zdijo manj vplivne oz. pomembne, vendar pa lahko kasneje prerastejo v fundamentalne spremembe. Iz tega razloga je po mojem mnenju takšnim partikularnim instancam oz. entitetam tovrstnih večjih sprememb potrebno posvetiti zadostno mero pozornosti. V tem delu naloge seveda ne skušam prikazati programa Turnitin kot enega naslednjih velikih korakov, z določeno mero varnosti pa lahko rečemo, da je Turnitin potencialno eden izmed omenjenih, manjših instanc ali entitet, ki naslednjo večjo spremembo na globalni ravni prinašajo oz. že povzročajo, in mu je iz tega razloga potrebno posvetiti določeno mero pozornosti. Ker pa je globalna raven rahlo preobširna, da bi jo v celoti popisali v tej nalogi, se bomo namesto tega osredotočili bolj na Slovenijo oz. natančneje Univerzo v Ljubljani, ki je potencialno v prvi vrsti tistih, ki čutijo vplive novosti in programov kot so Turnitin.

3 VISOKO ŠOLSTVO V DIGITALNI DOBI

Dandanes je tehnologijo mogoče zaslediti na praktično vseh področjih oz. profesijah, in prav tako se to dogaja tudi na področju šolstva oz. izobraževanja, zato si bomo v tem poglavju od bližje pogledali določene smernice, ki so oz. ki se jih da razpoznati.

3.1 NEDAVNA ZGODOVINA VISOKEGA ŠOLSTVA

Eden najbolj opaznih fenomenov v bivši Jugoslaviji, ter kasneje po razpadu, v posameznih nacionalnih državah na področju visokega šolstva je masifikacija. Pričelo se je že v sedemdesetih letih, ko je udeležba v visokem šolstvu nenadno narasla, vendar pa se je trend v drugi polovici osemdesetih občutno upočasnil. V zgodnjih devetdesetih pa se je nato vzpon ponovno pričel, ampak tokrat ne v vseh področjih bivše Jugoslavije. Večinoma se ta vzpon pripisuje kulturnim spremembam, večjim ambicijam ter pripravam na napovedano prihajajočo, tako imenovano družbo znanja oz. informacijsko družbo. Vplivi masifikacije pa so se utelesili tudi v povečanju institucij visokega izobraževanja, ki je od leta 1990, ko je bilo na področju Jugoslavije 20 javnih Univerz, število do leta 2013 naraslo na 47. Poleg tega pa je nastalo še približno 250 privatnih organizacij oz. »institucij« visokega izobraževanja, kar pa je bil rezultat tranzicije, saj je takrat prišlo do nasprotovanja univerzam na ideološki ravni. To pa je predstavljalo prvi val reform v visokem šolstvu, ki je po uveljavitvi npr. dovoljeval študentom da si izobraževanje sami plačujejo ter vzpon privatnih izobraževalnih institucij, prav tako pa je predvideval večjo centralizacijo univerz, bolj obširno in raznoliko ocenjevanje in evalvacijo dela univerz, internacionalizacijo skozi programe kot so Erasmus itd. Slovenija je bila na tej točki edina od bivših članic, ki po razpadu Jugoslavije zaradi odsotnosti vojne imela možnost nasloviti tovrstna vprašanja oz. narediti premik na tem področju, ostale so se k temu posvetile nekaj let kasneje. Drugi val reform na področju visokega šolstva je okoli leta 2000 (v Sloveniji natančno leta 1999) predstavljala bolonjska reforma. Sprememba je bila občutnejša, vsaj na prvi pogled, saj je bila legislativna agenda bolj ambiciozna in skušala postaviti temelje za modernizacijo visokega šolstva, vendar pa se je kasneje našlo mnogo dokazov, ki kažejo na to, da so te ambicije evropeizacije sistema skozi ozek časovni okvir večkrat rezultirale v kozmetičnih oz. površinskih spremembah, ne pa tudi v spremembah dejanskih strategij. Prav zaradi razpona med željenimi in dejanskimi spremembami pa se nato kasneje, od leta 2005 naprej pojavi še tretji val reform, katerega pa je najbolj zaznamoval politični pritisk oz. problem

državne oz. vladne inkonsistence, kar pomeni, da ko so bile na oblasti bolj konservativne stranke, so odpravljale spremembe, ki jih je izoblikovala in implementirala prejšnja (liberalna) stranka. To pa vodi v stagnacijo, kar se tiče vzpostavljanja enotnejše dolgoročnejsše strategije ali plana visokega šolstva (Zgaga in drugi 2013, 13–18). Turnitin je bil, kot smo ugotovili že prej v nalogi, v Sloveniji na Univerzo v Ljubljani vpeljan leta 2009, in ga lahko torej po mojem mnenju štejemo pod tretjega od omenjenih valov reform, in je torej rezultat masovnega visokega šolstva.

3.2 VISOKO ŠOLSTVO DANES

Najprej je seveda potrebno preveriti, kaj glede tega kažejo številke. Številke sicer izgledajo v redu, kažejo, da se trend masifikacije v zadnjih letih obrača, saj je število vpisov v prvi letnik na celotno Univerzo v Ljubljani od leta 2011, ko se je na univerzo vpisalo 52.634 študentov, do leta 2016 zmerno padalo do 40.109 študentov. Moj osebni premislek je ta, da to število pada, saj se manj mladih odloča za državno terciarno stopnjo izobrazbe, ker le ta vedno bolj izgublja na pomenu in se zaradi tega selijo na privatne fakultete. Bolj kot to, pa sem mnenja, da lahko ta upad pripišemo tudi zaostrovanju študentske politike v smer preprečevanja fiktivnih vpisov, ki se za posameznika vedno manj splačajo. To seveda pomeni, da čeprav število vpisanih študentov upada, bi rekel, da še vseeno ne v tako drastični meri, kot se mogoče zdi na prvi pogled, definitivno pa ne toliko, da bi lahko govorili o razbremenitvi kadrov. Kar je bolj zaskrbljujoče je to, da je število oddanih in zagovorjenih diplomskih nalog od leta 2011 do leta 2016 vztrajno rastlo iz približno 9.000 do približno 17.000 diplomskih nalog, kar pomeni da so se uspešne diplomske naloge v petih letih podvojile, kljub temu, da število vpisov pada. To bi seveda lahko pripisali temu, da so enostavno generacije boljše ali pa temu, da so Univerza oz. posamične fakultete izboljšale svoje izobraževalne procese, vendar pa se to po mojem mnenju sliši rahlo predobro, da bi bilo v celoti resnično. Osebno na tej točki ne morem ne pomisliti na to, da se to mogoče dogaja zaradi lažjih programov ter manjšega nadzora nad študenti, ki sta smiselna, če pogledamo to, da fakultete med seboj načeloma tekmujejo za študente, kar lahko razpoznamo iz marsikakšnih reklam in delavnic, ki jih posamične fakultete organizirajo za privabljanje vpisnikov (Univerza v številkah 2016/2017).

Trenutno se posamične fakultete, in nato v seštevku univerze, vrednoti predvsem glede na tri lastnosti, te so: količina vpisanih študentov, količina diplomantov ter zaposljivost teh diplomantov oz. količina/delež diplomantov, ki se v kratkem obdobju po diplomiranju zaposlijo. Čeprav te lastnosti niso edine, ki sestavljajo vrednotenje uspešnosti oz. kvalitete

univerz, pa ravno te lastnosti v današnjih časih prihajajo vedno bolj do izraza, kot bomo lahko nadaljnje ugotovili kasneje, in s tem potiskajo druge, tudi pomembne lastnosti v periferijo fokusa pri procesu ocenjevanja. Iz tega razloga bi bilo, po mojem mnenju, potrebno bolj razviti metode oz. kriterije ocenjevanja ali evalvacije uspešnosti univerz oz. fakultet pri zasledovanju in uresničevanju postavljenih ciljev na način, da bo ta evalvacija zmožna biti relevantna in točna, ter zmožna oceniti in preučiti tiste lastnosti, ki so v moči fakultet in ki konkretno ter neposredno vplivajo na kvaliteto izobraževalnega procesa.

Podobno implicirata tudi Claudia Goldin in Lawrence F. Katz, ki v svojem delu *The Race between Education and Technology* opozarjata na konstantno trajajočo tekmo oz. dirko med tehnologijo in izobraževanjem, izid te tekme pa označita kot ekonomsko oz. gospodarsko rast ter neenakost, saj se z napredki v tehnologiji premakne oz. spremeni tudi potreba po znanju oz. kompetencah. Če se delovna sila lahko prilagodi tudi hitrejšim spremembam, potem se ekonomska rast poveča, brez da bi v preveliki meri vplivala tudi na (ne)enakost v družbi, vendar pa v primeru, da je potreba po novih znanjih in kompetencah večja kot pa produkcija le teh oz. če delovna sila ni v zadostni meri fleksibilna glede na spremembe potreb delodajalcev, potem se ekonomska rast upočasni, povečajo pa se neenakosti. Tisti, ki lahko sledijo, so nagrajeni, tisti, ki ne, pa so puščeni zadaj. Nadaljnje sta zapisala, da so dandanes tudi najbolj kompleksna znanja in kompetence ranljive pred zunanjimi viri ter avtomatizaciji s pomočjo strojev, naprav ali programov. Iz tega razloga zagovarjata, da je dobro oz. potrebno imeti neko vedenje ali vsaj predstavo o prihajajočih spremembah na področju tehnologije in njenih novih potreb ter o potrebnih ukrepih na področju izobraževanja za uspešno spopadanje s temi spremembami (Goldin in Katz 2009, 352–353). Dodal bi, da tehnologija ter potrebna znanja za njeno uporabo seveda ne spreminjata položaja izobraževalnih institucij le od zunaj in le iz ekonomskih vidikov, temveč tudi od znotraj skozi omogočanje večje in drugačne informiranosti in komunikacije tako na strani zaposlenih kot tudi študentov. Sicer pa je spreminjanje mogoče preveč omiljen izraz, saj se v današnjih časih na tehnologijo obrača tudi kot na tisto, ki bo znotraj izobraževanja brez težav poskrbela za vsa vprašanja, dileme ali probleme, ki zadevajo nemoteno delovanje izobraževalnih institucij.

O podobni tematiki kot ravno nakazani, se sprašujeta James E. Cote in Anton L. Allahar v njunem delu *Lowering Higher Education*, v katerem ugotavljata, da nekateri opazovalci zavzemajo pozicijo, da lahko vrsta novih tehnologij in izumov ponudi sredstva za revolucionariziranje izobraževanja v 21. stoletju in s tem uniči mnogo težav, s katerimi se

izobraževalne institucije soočajo. Podporniki te ideje producirajo številčno in obširno literature in pridobivajo vedno večji interes s strani mnogih visokih izobraževalnih institucij ter odločevalcev o njih. Kljub temu pa prav vsi niso pripravljeni na tovrstne spremembe brez vnaprejšnjih dokazov oz. vedenj o njihovih vplivih, zato pri tej tematiki ostajajo točke nestrinjanja. Avtorja tipologizirata tri različne pozicije, ki jih je moč identificirati pri splošni debati o vrsti in magnitudi vpliva novih tehnologij, te so (1) popolna podpora, (2) previden skepticizem, ki sprejema le tiste nove metode, za katere obstajajo dokazi o uporabnosti ter (3) nasprotovanje uporabi tovrstnih tehnologij oz. metod. (Cote in Allahar 2011, 147–149).

Iz intervjujev je možno razbrati določene premisleke, ki dandanes okoli vprašanj sprememb nastajajo. Ko sem svoje intervjuvance povprašal o njihovem mnenju in predstavah o vplivih nove tehnologije na izobraževalni proces, so bili načeloma vsi mnenja, da spremembe seveda so, vendar bolj kot ne v tolikšni meri, v kolikšni tehnologija sicer posega v naša vsakdanja življenja. Prvi meni, da je to normalen napredek, ter da je prav, da se to uporablja pri mlajših generacijah, saj bodo le tako lahko pripravljeni na prihodnost, še vedno pa meni, da je človeški stik tisti, ki je ključen. Drugi je podobnega mnenja, saj je odgovor začel na podoben način, torej da tehnološki napredek podpira tudi na področju šolstva, ampak z znom soli in v kolikor to ne izpodriva klasičnega medija. Omenil je, da se je zmanjšala distanca do tehnologije in hitre obdelave informacij, ki jo ta tehnologija omogoča, ter da to ustvarja nek učinek posplošenosti, prav tako pa da se je zmanjšala teža oz. pomembnost pridobljene informacije. Dodal je še, da meni, da bi tukaj moralo iti za nekaj, čemur so v Jugoslaviji rekli aktivna miroljubna koeksistenca in pojasnil, da njemu tehnologija pouk nedvomno obogati, vendar pa še vseeno meni, da lahko mogoče branje ali analiza nekih klasičnih tekstov študentu prinese več, kot pa pridobitev podatkov s par kliki, ki je za njega navidezno razkošje. K temu je dodal, da so se na začetku prodora tehnologije na šolsko področje tej tehnologiji dosti bolj upirali, tehnologijam kot npr. Powerpoint, vendar pa da je s časom postalo to tako samoumevno, da bi on sedaj praktično bil delinkvent, če teh tehnologij/programov ne bi uporabljal tudi sam. Tretji se mu pridružuje v tej misli, ko pojasni, da je ena večjih sprememb, ki jo je prinesla tehnologija, rokovanje z elektronskimi viri, kar pomeni, da je po eni strani neverjetna pridobitev, saj se s tem zmanjšuje neenakost na področju šolstva v primerjavi z preteklimi časi, ko so bili tvoji viri odvisni od npr. lokalne knjižnice. Meni torej, da se je z razvojem tehnologije ta plat izboljšala, vendar pa da je senčna stran tega, da to vodi v čedalje več kvantitet, in čedalje manj v neko kvaliteto študija in raziskovanja. Misel je nadaljnje pojasnil s pomočjo Umberto Ecovega koncepta intelektualnega imperializma, torej tega, da si lahko danes hitro nabereмо cele zbirke

klasikov, hkrati pa jih nikoli ne beremo, ter da hitro zabredemo v problematično produkcijo znanja, torej produkcijo zaradi produkcije same. Povedal pa je še, da je bil včasih način resnega raziskovanja drugačen, da pred dobo osebnih računalnikov ni bilo mogoče en dan zapisati nekaj, ter si nato čez en teden premisliti in to zlahka spremeniti, se pravi, da je bil mentalni proces drugačen.

Ko sem nadaljnje intervjuvance vprašal, če se jim zdi, da tehnologija spreminja njihove odnose s študenti oz. če opažajo razlike med današnjim časom in časom, ko so bili še oni sami študenti, so se vsi strinjali v tem, da se odnosi definitivno spreminjajo. Primarni vzrok pa vidijo v spremembi poti komunikacije, torej prihodu e-pošte ter mobilnih telefonov, ki so dandanes najpogostejša oblika komunikacije za razliko od preteklih časov, ko je bilo treba priti na govorilne ure, saj preprosto ni šlo drugače. Tretji je pojasnil, da je pod črto študentom dosti bolj lagodno poslati e-mail kot pa se pogovoriti v živo na govorilnih urah, in da je to pozitivno, saj je tako vzpostavljena trajnejša oz. konstantna komunikacija, vendar pa, da je kvaliteta tovrstnega komuniciranja vprašljiva, saj se marsikaj izgubi v »prevodu«. Tudi drugi se zaveda tega procesa, ter pojasni, da se zaradi tega poskuša izogibati razpravljanju o pomembnejših zadevah preko elektronske pošte ali pa klicev, ter da temu primerno tudi skuša vzpostavljati določena pravila komunikacije, saj meni, da para-lingvistični in ekstra-verbalni načini komunikacije dajejo komunikaciji določeno težo in pomen. Vsi trije torej zaznavajo določene podobne spremembe, pri tem pa je drugi zaradi mojega podvprašanja dodal, da bi načeloma rekel, da so odnosi nekako anonimizirani, depersonalizirani, kar pa je opisal kot »novodobno mantra« ter podal primer, ko je bil kritiziran zaradi neprikrivanja rezultatov študentov znotraj razreda, ker naj bi s tem posegali v njihovo zasebnost oz. je ne zagotavljali. Moje mnenje je na tej točki, da osebni stik definitivno zagotavlja višji nivo nadzora, temu pa se želi veliko število študentov izogniti, saj na ta način ostanejo »pod radarjem« in se porazgubijo v množici oz. se ne da z gotovostjo vedeti, da mogoče niso izpolnili katere obveznosti itd.

Turnitin tako, po mojem mnenju, pripomore k potiskanju Univerze v Ljubljani oz. posameznih fakultet kot državnih institucij, v prepad med delavci in delodajalci, saj po eni strani proizvaja več kvalificirane delovne sile, po drugi strani pa je ta kvaliteta dejansko »manj preverjena«, kar povzroča tudi nižjo stopnjo kvalificiranosti kot pa jo delodajalci pričakujejo. Turnitin je tako dober dvojni izgovor za črpanje javnega financiranja stran od javnega visokega šolstva, na splošno tako kot posameznih fakultet, saj v prvi fazi finance odtečejo zato, ker naj bi bilo z vpeljavo novosti, kot je Turnitin, potrebno manj profesorjevih ur dela, kar pa smo spoznali, da

ni v celoti resnično. V drugi fazi pa zaradi prve pade kvaliteta študijskega procesa, s čimer se nato na državni ravni spopade s še nižjim financiranjem univerz oz. posameznih fakultet in usmerjanjem financ v druge sektorje oz. druge, tudi nedržavne ter privatne izobraževalne programe.

4 RETROAKTIVNOST IN JAVNA POLITIKA

Večino tistih, ki vsaj malo spremljajo medije v Sloveniji se bodo spomnili primera iz leta 2013, ko je bila takratna premierka mag. Alenka Bratušek obtožena plagiatorstva pri svoji magistrski nalogi. Čeprav je bil primer že razrešen in je bila premierka oproščena obtožb oz. čista, bi vseeno želel temu posvetiti rahlo več pozornosti, saj po mojem mnenju, če ne bi bilo programa Turnitin oz. če na Univerzi v Ljubljani ne bi imeli programa za preverjanje plagiatorstva, do tega najverjetneje ne bi prišlo, zato si za trenutek zamislimo hipotetično situacijo, da bi njena naloga dejansko bila plagiat in si na kratko oglejmo pravno podlago, ki stoji za tem oz. ki to ureja. Pomembnejše dokumente, ki urejajo to področje lahko najdemo na treh mestih, in sicer v ustavi, v kazenskem zakoniku ter v pravilniku preverjanja podobnosti (UL 2017). V 155. členu ustave, ki ureja povratno veljavo pravnih aktov, je zapisano, da zakoni, drugi predpisi in splošni akti ne morejo imeti učinka za nazaj, razen če zakon določi, da je to za voljo javne koristi in če se s tem ne posega v pridobljene pravice (Ustava RS, 155.čl). Iz tega člena lahko sklepamo, da se s programom Turnitin načeloma ne bi smelo preverjati nalog, ki so nastale in bile odobrene pred njegovo vpeljavo, sploh pa v primeru Alenke Bratušek, saj odvzem njenega akademskega naziva ni nekaj, kar bi bilo v javno dobro per se, saj za opravljanje njene politične funkcije tako ali tako ni predpisana obvezna magistrska izobrazba. Javne koristi od odvzema njenega naziva torej praktično ni, prej bi lahko rekli obratno, saj notranja nestabilnost, ki jo takšne »afere« izkazujejo mednarodni skupnosti in nas s tem kot takšne predstavljajo, definitivno naj ne bi bilo v interesu nikomur, sploh pa ni v skladu s cilji slovenske zunanje politike, od katerih četrti govori o ugledu in prepoznavnosti Republike Slovenije (Deklaracija o zunanji politiki Republike Slovenije, 2.čl). Vseeno pa si za voljo raziskave oglejmo še preostala dva dokumenta. Drugi v vrsti je 7. člen kazenskega zakonika, ki govori o uporabi poznejšega, za storilca milejšega zakona in poudarja, da se za storilca kaznivega dejanja uporablja zakon, ki je veljal ob storitvi kaznivega dejanja, razen v primeru, da se zakon spremeni na način, da je kazen milejša za storilca (Kazenski zakonik, 7.čl.). Zopet lahko razumemo, da se v tem primeru načeloma ne bi niti smelo uporabljati Turnitina za preverjanje

naloge, obratno pa je možno zaslediti v naslednjem viru, in sicer v 4. členu Pravilnika o preverjanju podobnosti (LJ UNI 2017). Ta odprto predvideva in opisuje postopek odvzema strokovnega naziva, vendar končno odločitev vseeno pušča mentorjem oz. komisiji, torej profesorjem, kar smo v bistvu že prej v nalogi ugotovili (Pravilnik o preverjanju podobnosti vsebine elektronske oblike pisnega zaključnega dela študija in pogojih za začasno nedostopnost vsebine pisnega zaključnega dela študija, 2.čl.). In če se nadaljnje vrnemo na prejšnje dele naloge, se lahko spomnimo ugotovitve, da program Turnitin tako ali tako ne preverja plagiatorstva, temveč ujemanje oz. podobnost, in je iz tega razloga njegova prisotnost v tem primeru še toliko bolj nepojasnjena, saj končna odločitev pripada profesorjem. Seveda pa v tej točki naloge nimam namena dokončno reševati tega vprašanja, še posebej ker je zadeva že bila zaključena in relativno pozabljena, temveč samo nakazati problematiko, da lahko zaradi programa, kot je Turnitin, nastane zmeda oz. spor na političnem, državnem nivoju, in bi ga kot takega lahko označili tudi kot politično orodje oz. v rahlo ekstremnejšem pogledu kot politično orožje, kar pa prispeva k bolj problematičnem značaju tematike. Poleg tega pa tovrstni incidenti ne vplivajo samo na osebo pod vprašajem, temveč tudi druge, ki so vključeni v proces, v tem primeru so bili to, po mojem mnenju, v največji meri profesorji, in to ni edini način, na katerega je program Turnitin vplival na opravljanje njihove službe oz. funkcije/poslanstva, kar si bomo poglobljevali kasneje v nalogi.

5 PLAGIARIZEM

Da bi lahko bolje razumeli namen naloge, je po pomembnega značaja tudi pridobiti bolj podroben vpogled v to, kaj sploh je plagiatorstvo ter kako je definirano, saj lahko le na ta način razumemo, s čim se ukvarja oz. kaj hoče program Turnitin s svojim obstojem urejati ali doseči. Na prvi pogled je plagiatorstvo relativno lahko razumljiv oz. enostaven koncept, ki je v drugem členu Pravilnika o preverjanju podobnosti vsebine elektronske oblike pisnega zaključnega dela študija in pogojih za začasno nedostopnost vsebine pisnega zaključnega dela opredeljen kot: »/.../vsi načini prisvajanja katere koli oblike tujega avtorskega dela in nespoštovanja moralnih pravic avtorja« (Pravilnik o preverjanju podobnosti vsebine elektronske oblike pisnega zaključnega dela študija in pogojih za začasno nedostopnost vsebine pisnega zaključnega dela študija, 2.čl.). Že ob kratkem premisleku pa lahko seveda zaznamo, da je zavoljo transparentnosti in točnosti potrebno podrobneje definiranje, saj brez nadaljnjega definiranja praktično nobenega koncepta ni mogoče instrumentalizirati ter institucionalizirati oz. uporabljati v uradnih postopkih ter ga s tem narediti predvidljivega. Že na primerih jemanja

tujih idej kmalu spoznamo, da lahko neka oseba zlahka tujo idejo predstavi kot svojo in jo zamaskira bodisi s parafraziranjem, bodisi z dodajanjem ali odvzemanjem določenih elementov oz. lastnosti. Še lažje pa to stori, če je ideja, ki jo predstavlja kot svojo, npr. iz druge, po možnosti oddaljene države ali pa v drugem jeziku. V tem primeru zadostuje že enostaven prevod. Seveda pa lahko tudi ob odkritju tega posameznik (ali skupina) kasneje trdi, da je do te ideje prišel sam, in praktično mu ni mogoče brez dvoma dokazati nasprotnega. Opazimo lahko, da obstajajo nejasnosti ter določene nepremostljive sporne ovire pri upravljanju s konceptom plagiatorstva, ter čeprav se mogoče samo po sebi to ne zdi preveč sporno oz. kriznega značaja, saj v večini primerov sama škoda originalnemu avtorju in celotni ostali populaciji ni toliko opazna oz. občutna, pa je zadeva spornejša na drugih področjih. Primer tega je akademika, kjer naj bi bila akademska poštenost ena najvišjih oz. najvplivnejših načel, ne zgolj zaradi atribucije priznanj, potrditev ali referenc, temveč tudi zaradi ohranjanja kvalitete in originalnosti ter s tem uporabnosti producirane znanja. To je predstavljalo večji problem v Veliki Britaniji, kjer je študija, ki jo je vodil The Times Higher Education Supplement, pokazala, da je bilo pri veliko večjemu deležu študentov odkrito jemanje tujih idej kot pa samo kopiranje oz. prepisovanje teksta (Shepherd v Yakovchuk 2014). Iz zgoraj naštetih razlogov je nastalo več modelov oz. načinov definiranja in kategorizacije, eden izmed njih je Plagiarism Identification Framework, ki je hkrati tudi zelo podoben sistemu uporabljenemu na globalni ravni oz. pri analiziranju oz. pri pravih citiranja na splošno. Plagiarism Identification Framework je osnovan na treh determinantah, in sicer na prisotnosti/odsotnosti (1) narekovajev in (2) virov ter na (3) stopnji transformacije oz. spremembe teksta. Pri tem ima tretja točka tri vrednosti: (a) Exact copying oz. točno kopiranje; (b) Wording close to Original oz. velika podobnost; (c) Wording distant from Original oz. majhna podobnost. Od tega sta sprejemljivi samo dve kombinaciji in sicer: (1) Točno kopiranje s prisotnostjo narekovajev in vira ter (2) Majhna podobnost s prisotnostjo vira. Vse ostale kombinacije so nesprejemljive oz. sporne, vendar pa kljub temu niso nujno plagiat, kar lahko opazimo na spodnji tabeli, kjer so različne kombinacije označene kot (A) sprejemljive, (I) inkonsistentne pri alokaciji virov ter (P) plagiat (Yakovchuk 2014).

Tabela 5.1: Tri stopnje sprejemljivosti pisanja/teksta

Exact Copying		Wording Close to Original	Wording Distant from Original
QS -Yes RS - Yes	A	I	I
QS-Yes RS - No	I	I	I
QS – No RS - Yes	P	P	A
QS – No RS - No	P	P	P

Vir: Yakovchuk (2014).

Na podlagi podobnosti teksta ter prisotnosti narekovajev in vira je torej možno determinirati, kje gre za plagiatstvo in kje ne. Zgodba je zopet na prvi pogled zaključena, saj imamo pred sabo soliden sistem kategorizacije plagiatstva, to je seveda dokler v zgodbo ne vpeljemo še več elementov. Ko vzamemo v poštev, da se programi za preverjanje plagiatstva oz. podobnosti v največji meri uporabljajo v akademski sferi, torej na fakultetah oz. univerzah, kjer naj bi se študente še vedno poučevalo o kvalitetnejšem pisanju, lahko spoznamo, da tovrstni programi doživljajo ne tako rahle težave pri primerih plagiatstva, saj se lahko študent sklicuje na nevednost oz. neznanje glede pravilnega citiranja oz. navajanja virov, pozabljivost, ali pa nenamernost. V študiji, ki jo je izvajala Nadiya Yakovchuk, se je pokazalo, da je bil velik delež tekstov, označenih za potencialni plagiat, takšnih, ki so bili označeni za malo podobne brez virov, kar načeloma signalizira bolj nepoučenost kot pa namero po zlorabi sistema (Yakovchuk 2014). Po takšnih in podobnih premislekih pa se pojavi vprašanje, kako lahko računalniški program sploh z gotovostjo določi, ali gre dejansko za primer plagiatstva, ali za eno od drugih, manj spornih možnosti, ki so zgoraj na kratko omenjene? Odgovor je, da dejansko ne more. Tovrstni računalniški programi so namreč postavljeni kot orodje za preverjanje podobnosti in ne plagiatstva, med čemer obstaja znatna razlika, vendar pa to še ne pomeni, da pri zaznavanju plagiatstva niso v pomoč, ravno obratno, tovrstni računalniški programi dejansko v veliki meri pripomorejo k lažjemu in boljšemu pregledu nalog skozi izpostavljanje možnih oz. potencialnih inkonsistenc in so bili ravno iz tega razloga tudi vpeljani. Ne morejo pa determinirati, če so te inkonsistence dejansko plagiat ali ne, ta odločitev še vedno pripada

dejanskim fizičnim osebam, ki so za to pooblašcene, v največ primerih pa so to seveda profesorji na fakultetah, kar skrbniki oz. administratorji Turnitina tudi jasno izpostavljajo na uradni spletni strani Turnitin.com (Turnitin 2013).

Da bi videl, kakšna so mnenja profesorjev o tem, kako bi se naj s plagiatorstvom spopadali, sem najprej dva od intervjuvancev med drugim vprašal tudi koliko natančno preverjata pisne izdelke, ki jima jih študentje oddajajo. Povedala sta, da naloge preverjata dosti natančno ter da še posebej diplomske naloge bolj podrobno poznata, saj oba omenjata občutek odgovornosti pri mentoriranju. Omenila sta tudi, da diplomska dela bolj poznata tudi zaradi tega, ker zadeva nastaja več časa in se o njej že več mesecev pogovarjajo, tretji pa je omenil še, da mu je pri tem dosti lažje zaradi tega, ker je mentor samo tistim študentom, ki imajo takšne naloge, katerim lahko on pomaga ali doprinese in da ni mentor iz razloga, da je njegovo ime na nalogi.

Kot nadaljevanje vprašanja o natančnosti pri preverjanju nalog sem intervjuvance povprašal še o tem, če menijo, da mora profesor ali pa asistent pogledati vsak vir, ki je naveden v oddani nalogi ter preveriti njegovo ustreznost, če bi hotel temeljito pregledati in oceniti nalogo. Soglasen odgovor je bil, da ne. Prvi je povedal, da je to naloga avtorja in ne nadzornika oz. mentorja, ter da imamo poleg tega ravno iz tega razloga tudi programe kot so Turnitin, ter da ni smiselno, da bi se on ukvarjal s tem, sicer pa da gre vedno pogledati, če so navedeni vsi viri, ali so navedeni kot morajo biti, ter da preveri tiste dele, ki mu padejo v oči oz. če vidi kakšen nelogičen podatek itd. Povedal je še, da se to, da bi za vsak vir iskal knjigo in nato preverjal ustreznost citata oz. vira, ne počne nikjer na svetu, in tudi ne pri nas. Drugi je prav tako omenil, da zaradi tega on dobi poročilo o rezultatih, ki jih poda program Turnitin, ter da si nato izdelava svoje mnenje o tem poročilu. Pri tem je omenil, da se mu zdi, da je včasih pri študentih prisoten nek strah o pravilni uporabi vira in ga iz tega razloga mogoče zamolči, kar pa potem izgleda kot poskus plagiata, ter da iz tega razloga študentom predlaga natančnost, vendar pa da se hkrati zaveda, da naloga s tem izgublja neko berljivost. Drugi je pojasnil tudi, da jim je tehnični del prevzela tehnična služba ter Turnitin, ter da se zaradi tega tukaj čuti razbremenjenega.

Zadeva je na tej točki lahko problematična, saj se pojavlja vprašanje, kje dejansko pride do pregleda ustreznosti dejanske vsebine naloge glede na vire in vice versa, pod to imam v mislih, da če Turnitin mnogo načinov plagiatorstva ne zaznava, torej prevodov, parafraziranja in tako naprej, profesorji pa se na to do določene mere zanašajo, to pomeni, da na tej točki nastaja

vprašanje, kdo je zares zadolžen za »temeljito« preverjanje nalog oz. ali je smiselno naloge na takšen način sploh preverjati, ter kaj to pomeni za naš odnos do plagiatorstva?

6 TURNITIN

V prejšnjem delu naloge smo se posvečali vprašanju plagiatorstva ter na splošno programske opreme, ki skuša področje urejati. V tem delu naloge si bomo zato kot nadaljevanje od bližje pogledali programsko opremo, ki jo v namene zaznavanja potencialnega plagiatorstva uporabljamo tudi na Univerzi v Ljubljani, torej računalniški program Turnitin.

6.1 DOSEDANJI RAZVOJ TURNITINA

Smiselno je začeti od začetka, zato se najprej vrnimo v leto 1998. Leta 1998 je sam program nastal, vendar je bil šele v letu 2000 postavljen kot program za preprečevanje plagiatorstva na spletni strani Turnitin.com. Leta 2002 je uvedel spletno digitalno ocenjevanje, nato pa do leta 2007 dosegel več kot milijon oddaj nalog oz. tekstov, prav tako pa skupaj s partnerji razvije največjo akademsko bazo podatkov na svetu. Do leta 2010 je število registriranih Turnitinovih uporabnikov zraslo na 16 milijonov, baza pa je dosegla 100 milijonov oddaj (Turnitin 2017). Istega leta je Turnitin poenotil preverjanje originalnosti, spletno ocenjevanje ter preverjanje ustreznosti virov v eno entiteto. Do leta 2014 je Turnitin najprej odprl pisarne oz. poslovne prostore v mestu Newcastle v Veliki Britaniji, nato pa še v mestih Utrecht (Nizozemska), Pittsburgh (Pennsylvania) ter Austin (Texas). V roku enega leta je nato Turnitin dosegel več kot 26 milijonov uporabnikov, več kot 500 milijonov oddaj tekstov ter več kot 300 zaposlenih, prav tako pa odpre še eno pisarno oz. poslovni prostor v mestu Melbourne (Avstralija). V letu kasneje, torej v letu 2016, pa Turnitin odpre še pisarne v mestih Mexico City (Mexico) ter Seoul (Južna Koreja) (Turnitin 2017). Turnitin je torej po mojem mnenju, in kot je tudi opazno iz zgodovine, v relativno kratkem času, torej v manj kot sedemnajstih letih, uspel doseči izjemne rezultate oz. pozornost ter doživel eksponentno rast števila uporabnikov, prav tako pa se je tudi fizično uspešno širil po svetu. Že sama masa, ki jo je programu uspelo pritegniti oz. pridobiti nam lahko namigne, da se v programu skriva določena moč oz. vpliv, ki si jo je vredno pogledati od bližje, vendar več o tem v nadaljevanju naloge, saj se želim na tej točki posvetiti še sami esenci programa, torej tehnični plati, na podlagi katere Turnitin deluje oz. preverja. Seveda to

ni nujnega ali bistvenega značaja za razumevanje naloge, vendar sekundarno služi tudi informiranju študentov in profesorjev, ter drugih, ki bi jih to mogoče zanimalo.

6.2 TURNITIN NA FAKULTETI ZA DRUŽBENE VEDE

O samem programu sem povprašal tudi profesorje, in sicer, če so seznanjeni s programom ter jih prosil, če mi lahko v nekaj stavkih povedo kaj je Turnitin, kaj počne ali pa zakaj ga imamo. Vsi trije so bili s programom seveda že seznanjeni. Tretji je program poznal in tudi uporabljal že leta preden je prišel program na Univerzo v Ljubljani, saj je program ponekod v tujini obstajal že dosti prej. Prvi je tudi sodeloval pri vpeljavi programa na FDV, Drugi pa se je s programom seznanil, ko je bil vpeljan na fakulteto. Drugi in Tretji sta povedala, da je program definitivno relativno koristno orodje, hkrati pa opozorila, da se je potrebno zavedati, da je to vseeno le orodje, ter da je kot vsako orodje nevtrarno, lahko pa ima seveda tako pozitivne kot negativne učinke. Drugi je podal prisposodbo kladiva, ki je koristno orodje, če z njim zabijaš žeblje, negativno pa, če z njim nekoga udariš po glavi. Zaradi tega opozarjata, da je potrebno vedenje o tem, kaj bi se naj resnično raziskovalo in kaj naj bi bil rezultat dela oz. naloge. Torej, da je lahko to koristen »check«, ne samo za preverjanje avtentičnosti, temveč tudi neke forme besedila ali iskanje virov. Na vprašanje, če poznajo način delovanja programa Turnitin, so vsi trije odgovorili, da ga načeloma poznajo kar natančno, ter da je jasno kaj Turnitin počne. Torej, da iz baze podatkov oz. virov išče podobnosti z besedilom, ki ga procesira. Drugi je pri tem še dodal, da gre pri programu Turnitin za največjo bazo podatkov, vendar pa da je poročilo o istovetnosti seveda brez kakršnekoli interpretacije, za kar pa smo že ugotovili, da so nato odgovorni profesorji oz. mentorji. Zanimalo me je tudi, če so bili poslani na kakšno izobraževanje, ko je bil Turnitin vpeljan. To me je zanimalo predvsem iz razloga, da izvem koliko podobno podlago imajo o programu. Intervjuvanci so mi povedali, da so bila izobraževanja oz. delavnice organizirane, ampak da niso bile obvezne. Nihče od njih se delavnice ni udeležil. Prvi zato, ker se je naučil sam, Drugi sicer ni bil samouk, vendar se je naučil po drugih poteh, Tretji pa se je to naučil že prej, kot že omenjeno, in se mu iz tega razloga ni zdelo potrebnega značaja. Poleg tega sem jih vprašal še, če oni sami uporabljajo program, ter če je temu tako, kje, kdaj in kako? Vsi trije so odgovorili, da Turnitin uporabljajo samo pri diplomskih nalogah, saj seminarskih nalog kot takih nimajo več, Prvemu so seminarske naloge zamenjali kratki eseji, Drugemu naloge bolj metodološkega tipa, Tretji pa pove, da pisnih izdelkov nima več. Prvi je še dodal, da bi Turnitin seveda uporabljal, če bi še vedno imel pri predmetih seminarske naloge, da pa je pri esejih tovrstnega kopiranja manj, ter da če se mu kaj

zdi sumljivo skuša to najprej preveriti s spletno stranjo Google, kamor skopira tekst ali pa del teksta in tudi hitro ugotovi, če gre za sporen primer. Turnitin je opisal kot dobro orodje, vendar da ga je, kot vsako računalniško orodje, potrebno uporabljati z zrcem soli, se pravi rezultato v ne jemati kot preveč fiksnih.

Pri profesorjih sem se tudi pozanimal, če zaznavajo kakšne vplive ali pa spremembe, ki jih prinaša program v potek njihovega dela. Tretji je mnenja, da program ne vpliva na njegovo delo, saj trdi, da moraš kot mentor stati za izdelkom, ki ga pošlješ naprej, ter da on že skozi sam proces mentoriranja poskrbi, da so naloge v tem smislu dovolj dobre, da s tem ni težav. Dodal je, da je Turnitin indeks včasih lahko dobra »rdeča zastavica«, vendar da ti sam po sebi ne pove prav dosti. Drugi pa je povedal, da seveda ni možno, da Turnitin ne bi vplival na tvoje delo, ter da to v njegovem primeru njegovo delo najbolj spreminja na ta način, sedaj začne debato o avtentičnosti, še preden sama naloga nastane, ter da on sam skuša študente že vnaprej razbremeniti bojzani pred indeksom ujemanja, zato da ne prihaja do tega, da je študentov stil ali pa vsebina pisanja zaradi tega drugačna. Povedal je še, da je že imel primere študentov, ki so prišli do njega in mu povedali, da zaradi zavedanja o prisotnosti Turnitina sploh ne vejo več kako in kje morajo citirati, še posebej če imajo s tem manj izkušenj. Po mojem mnenju smo že na tej točki priča določenim nejasnostim, ki nastajajo okoli programa.

Zanimalo pa me je tudi, če sam program Turnitin na kakršnekoli načine spreminja profesorjeve odnose s študenti, in sem jih o tem tudi vprašal. Prvi in Tretji sta na vprašanje odločno odgovorila z »ne«. Drugi pa je nadaljeval misel o tem, kdaj se začne debata o avtentičnosti ter dodal določene nejasnosti glede navajanja, na primer navajanje nekega splošno znanega podatka ali informacije itd. Povedal je torej, da obstajajo določene nejasnosti, vendar pa da obstajajo načini, na katere se to rešuje, sicer pa je mnenja, da se je zaradi programa zvišala stopnja zavedanja, da je plagiatorstvo lahko problem, ter da v tem leži ena od pozitivnih plati.

Kot nadaljevanje prejšnjega vprašanja sem intervjuvance vprašal tudi, če se jim zdi, da je dandanes, zaradi pozornosti na tehnične plati končnih izdelkov, manj pozornosti na samo vsebino, oz. če je vsebina zaradi tega v katerikoli meri potisnjena bolj na stran. Drugi je povedal, da je že dobil ta vtis, torej da se tekst ne bere gladko in tekoče, če neprestano interveniraš s citati, navajanjem strani itd. Dodal je, da se mu včasih zdi, da bi bila le neka splošna referenca, nek napotek, ki vodi do originalnega dela dovolj, in da teksta ni potrebno konstantno prekinjati ter da se sam raje najprej osredotoči na samo vsebino ter šele na koncu na tehnično, saj skuša

pridobiti vtis o samem delu. Tretji pa je to navezal na bolonjsko reformo, torej da prihaja do tega, da so izdelki čedalje bolj standardizirani, da morajo slediti klasičnemu formatu in seveda tudi pravilom za oblikovanje znanstvenih besedil, čemur pa naj pred leti ne bi bilo tako, saj je bil takrat format zadeva dogovora med profesorjem in študentko oz. študentom.

Intervjuvance sem vprašal tudi, če jih je že kdorkoli kadarkoli prej na podoben način spraševal o tej tematiki. Vsi so odgovorili, da je mogoče kdaj nastala kakšna debata o tem, vendar pa da jih na ta način, torej v sklopu nekega raziskovalnega projekta oz. naloge o tej tematiki ni spraševal še nihče, kar se meni osebno zdi zanimivo, glede na to, da je program na Univerzi v Ljubljani že vrsto let ter na posamičnih fakultetah tudi popolnoma obveznega značaja.

Za konec intervjuja pa sem intervjuvance vprašal še, če imajo še karkoli za dodati v zvezi s tematiko. Prvi je povedal, da se mu zdi pravilno, da imamo program tudi v Sloveniji, saj je tovrsten plagiarizem zanj nespodoben, ter pravi, da se to enostavno ne dela. Dodal pa je še, da imajo večje probleme kot v Sloveniji, angleški in ameriški kolegi, katerih sam jezik je bolj enostaven – tako za kopiranje kot tudi za računalniško procesiranje, to je zaradi odsotnosti npr. določenih sklonov, ženskih, moških oblik in tako dalje, ter da je pri njih program nujnega in esencialnega pomena. Tretji pa je še povedal, da po eni strani razume te zunanje nadzorne točke, vendar pa je mnenja, da je neka ideja odgovornega dela samega mentorja dosti bolj zdrava, kajti sedaj se lahko odrešiš s tem, da vidiš nizek procent podobnosti in nalogo spustiš, kar pa je verjetno zadnja stvar, ki je pomembna. Dodal je še, da se prepogosto pogovarjamo o indeksih in podobnem, premalo pa je mogoče resne razprave o odgovornosti tako zaposlenih kot tudi študentov.

Če pa na tej točki omenimo še primer iz Kanade, kjer je med študenti ter specifično programom Turnitin oz. odločitvi vodstev univerz za implementacijo in uporabo tega programa nastalo odmevno nasprotovanje, bomo nadaljnje lahko spoznali, da način razmišljanja o dilemi ni unikaten. Vodstvo Kanadske študentske federacije (Canadian Federation of Students) je izjavilo, da kot prvo uporaba tovrstnih programov postavlja evalvacijo in ocenjevanje študentovega dela v roke tehnologije, ter da je to reakcija na hitro povečanje razredov in državnih rezov v financiranju. Kot drugo pa so izjavili, da tovrsten nadzor v resnici ni v namen lovljenja tistih, ki goljufajo, temveč da je to substitut za najemanje tako velikega števila profesorjev na fakultetah, da bi si lahko vzeli čas za branje tekstov študentov (CBC news 2004).

Vidimo torej, da sam program ni neka mala zadeva, kateri ni potrebno posvečati pozornosti, kar nam bo še bolj jasno po naslednjih poglavjih.

7 VPLIV TURNITINA NA IZOBRAŽEVALNI PROCES IN DELO PROFESORJEV

Na koncu poglavja o retroaktivnosti in javne politike smo predpostavili, da tisti, katerih dobrobit je bila deloma odvisna od programa Turnitin v tem niso edini, pač pa, da so z njimi v istem čolnu tudi profesorji, ki so mogoče še najbolj od vseh občutili spremembe, ki so jih Turnitin in ostali podobni programi na splošno privlekli s seboj, na to opozarja več avtorjev, katerih dognanja si bomo ogledali v tem poglavju.

Trditve, da so nove tehnologije zmožne dvigniti akademsko sfero nad novo nastale probleme znotraj nje, kot so preobremenjenost in novi načini razmišljanj, ter percepcije nove generacije so pogosto povezane z obtožbami oz. navodili napram profesorjem, da morajo le sprejeti nove implementirane tehnologije ter se prilagoditi novim načinom in metodam učenja, ki so trenutnim študentom bliže kot pa starejše tehnike poučevanja. V ozadju se skriva trditev/vidik oz. predpostavka, ki jo nekateri imenujejo tudi generacijski mit, to pomeni, da se nove generacije niso zmožne ali pa se nočejo učiti na starejše, klasične načine. Določeni avtorji torej zagovarjajo tezo, da so trenutni profesorji preveč vpeti v starejše poučevalne formate in da so s tem neprilagodljivi. Argumenti kot so ti, dobivajo znatno podporo in potencial za produkcijo pozitivnih učinkov s pomočjo vpeljave novih tehnologij na področje izobraževanja, definitivno niso pod vprašajem. Vendar pa se je ob tem potrebno zavedati, da so tehnologije orodja, in ne rezultati, da so to sredstva, in ne končni izidi. Nove tehnologije skušajo biti predstavljene kot bolj osredotočene na učenca/študenta, biti bolj prilagodljive posamezniku, učiti skozi problemsko ter skupinsko učenje. Česar mnogi ne opazijo pa je, da mnogi poučevalci oz. profesorji to počnejo že vrsto let in na vrsto različnih načinov in so hkrati v veliki meri uspešni (Cote in Allahar 2011, 153–155).

Čeprav Turnitin ni bil eden primarnih vzrokov za nastalo dilemo, pa vseeno stoji kot entiteta, katere že sam obstoj to opravičuje (poslabšanje razmerja med profesorji in študenti), vsaj po mnenju zagovornikov uporabe tehnologije v izobraževalnih institucijah, saj (navidežno) predstavlja možno pot za zmanjšanje količine ali težavnosti profesorjevega dela. Profesorjev

nadzor oz. pregled nad študenti pri posameznem predmetu se tako skrha, še posebej pri predmetih, ki jih v enem letu obiskuje tudi po več kot sto študentov, saj mora pregledati in oceniti več kot sto esejev, seminarskih nalog itd. Podobno razmišljata Cote in Allahar, ki sta zapisala, da fakultete oz. univerze ne bi smele sprejemati pravil financiranja na podlagi števila študentov, temveč na podlagi potreb študijskih programov, nadaljnje pa predlagata, da univerze tako kot fakultete stremijo k približanju razmerja študent : profesor do približno 15 : 1 (Cote in Allahar 2011, 178). Lahko bi torej rekli, da zaradi korporativnega značaja obnašanja univerze oz. ministrstev in s tem krhanja profesorjevih položajev posamičnih fakultet, le te izgubljajo na svoji kvaliteti in pomenu.

Intervjuvanci so povedali, da se jim zdi primernost razmerja med številom profesorjev in študentov odvisna od predmeta ter same vsebine predmeta oz. narave informacij, ki jih želiš predati poslušalcem, ter da je to prav tako stvar neke širše diskusije, torej kakšen tip univerze si želimo, kakšno okolje želimo ustvarjati. Omenili so, da so nekatere skupine mogoče premajhne, nekatere mogoče prevelike, vendar pa, da se stvari v primerjavi z nekaj let nazaj normalizirajo. Drugi je omenil, da se je pred leti dogajalo tudi, da so predavali tudi po petsto do šeststo študentom, ter da so danes razredi vseeno veliki, ampak da so se navadili na ta način dela. Tretji je prav tako omenil, da so bile nekaj let nazaj zadeve rahlo bolj drastične, da so bili razredi nasploh večji ter da je bil potreben rahlo bolj aktiven pristop. Vsi pa so se nekako strinjali, da so zadeve obvladljive oz. na meji obvladljivega, ter da se zadeve umirjajo, še posebej zaradi padanja števila vpisanih na Univerzo v zadnjih parih letih. K temu pa je Tretji še dodal, da nekateri to že razumejo kot rdeči alarm nekih napak oz. nekvalitete Univerze oz. posamičnih fakultet, kar pa je po mojem mnenju v zadnjih časih tudi možno zaznati v vsakodnevnih interakcijah oz. pogovorih.

Na vprašanje, kolikšno število študentov se jim zdi idealno oz. najbolj primerno/efektivno za en razred, so bili intervjuvanci zopet precej složni. Vsi so namreč mnenja, da je to število odvisno od tega kaj poučuješ, na kateri stopnji, od kvalitete generacije, od tipa predmeta, od tega ali je to klasično poučevanje ali bolj učenje veščin. Tretji je povedal, da ima on določene masovne predmete zato, ker se jih je sam zavestno odločil odpreti za tuje študente ter meni, da jih spet lahko narediš kvalitetne. Na koncu so vsi trije omenili, da so njim najbolj pri srcu skupine, ki obsegajo od petnajst do dvajset študentov, saj je tako ohranjena tako pozornost kot skupinska dinamika, ki se jim zdi vitalna za predavanja. Pri tem pa Tretji še dodaja, da bi bilo tako v primeru, če bi bil on relativno egoističen, ter da to mogoče ne bi bilo najbolj zdravo,

sicer pa, da mora kot zaposlen na Univerzi v Ljubljani oz. na FDV tudi premišljevat, kako lahko doprineseš celotnemu programu ali instituciji. Nekako razvidno je, da se profesorji zavedajo doprinosa manjše delovne skupine, sami pa vsi trije na redni bazi izvajajo predmete, ki jih obiskuje po sto študentov, največja števila pa segajo oz. so segla pri Prvem do 130, pri Tretjem do 140, pri Drugem pa tudi do 200 študentov, pri čemer je slednji dodal, da gre tam že za precej fizično delo, vsaj dokler se ne naučiš določenih trikov iz področja pedagogike ali pa javnega nastopanja.

Kot smo ravno ugotovili, se razmerje med profesorji in študenti v zadnjih letih ne obrača v prid profesorjem, temveč ostaja na mejni ravni, pri čemer Turnitin seveda ni eden od primarnih vzrokov, saj se je to dogajalo že pred vpeljavo Turnitin-a na Univerzo v Ljubljani, kar lahko razberemo tudi iz *Poročila Nacionalne komisije za kvaliteto visokega šolstva* iz leta 2003, kjer poročila o posameznih vključenih fakultetah že pričajo v smer premajhnih kadrov, prostorov, financ itd. Za Fakulteto za Družbene vede je npr. zapisano, da se še vedno sooča s preobremenjenostjo profesorjev, prav tako pa s pomanjkanjem prostora, ter da bodo zaradi tega v prihodnje na Fakulteti za družbene vede posvečali več pozornosti spreminjanju organizacije dela oz. pokrivanju kadrovskega deficita. Enako pa je izpostavljeno tudi pri Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo, pri Fakulteti za računalništvo in matematiko in drugih (Trunk in Pauko 2003, 38, 42–43, 46).

O tem sem zato povprašal tudi intervjuvance. Vsi trije so bili načeloma mnenja, da je njihova količina dela zmerna in obvladljiva. Tretji je pojasnil, da je seveda količina dela odvisna tudi od obdobja, prav tako pa, da so vedno različne konstelacije, torej ali je to delo bolj pedagoške, raziskovalne narave, ali pa samo nek javni angažma. Drugi pa misel pelje še dlje in pove, da zaznava naraščanje obveznosti in količine dela na področju izobraževanja, ter da so te novejšje obveznosti po večini bolj administrativne narave. Omenil je še, da je znano, da asistentov nimajo več, ter da se je hkrati povečal tisti tip dela, ki je vezan na evalvacijo in ocenjevanje dejanskega dela, torej pridobivanje dodatnih informacij, priprava izvedbenih načrtov, kar se mu zdi deloma odvečno, ter meni, da to pomeni, da nekdo razume pedagoško delo kot nekaj zelo shematskega, vnaprej načrtovanega in ne toliko dialoškega. Zraven poda primer, da lahko pri pouku obravnavaš določene tematike, pri katerih še vedno nastajajo novi oz. aktualni primeri, ki jih ni mogoče predvideti. Sicer opozarja, da se mu administrativni del ne zdi nepomemben, temveč včasih preobsežen. Sam je na tej točki tudi omenil, da je zadeva povezana s stopnjo avtonomije pedagoškega procesa, za katero meni, da je manjša, kar je prepoznavno iz

ocenjevanja profesorjevega dela. Dodal je še, da se mu ne zdi, da to nekdo dela namerno, temveč meni da je takšna narava stvari.

Na koncu omenimo še možnost oz. možen efekt, da lahko programi, kot so Turnitin, iz profesorjev oz. pedagogov delajo lovce ali detektive, zato je priporočljivo, da se tovrstni programi uporabljajo bolj v obliki poučevalne metode kot pa odkrivanja potencialnega »zločina«, ter da se kot taki tudi razumejo (Prudy v Cheah 2005). V pomoč pri razumevanju situacije so nam na tej točki zopet lahko intervjuji. Iz intervjujev je razvidno, da se vsem trem spremembe zaradi Turnitina ne zdijo drastične, vendar pa je Drugi izpostavil, da ni možno, da ne bi vplival na tvoje delo. Pojasnil je, da je sprememba v tem, da se dandanes običajno začne debata o tem, kaj je avtorsko delo, še preden delo nastane, ter da temu včasih ni bilo tako. Pojasnil je, da on poskuša študente razbremeniti bojazni ter nejasnosti pri tem, koga in kdaj mora navajati pri pisanju.

Intervjuvance sem še povprašal, če skozi zadnjih nekaj let zaznavajo kakšne spremembe v meri njihove avtonomnosti in ugleda. Mnenja so variirala, in sicer prvi odgovarja, da sprememb ne zaznava prav posebej. Tretji je pojasnil, da je to stvar nekih javnih turbulenc, da je to stvar posameznih disciplin oz. nekih medijskih okvirjev, zraven pa je podal opozorilo glede tovrstnih vprašanj, in sicer, da bi morali tovrstna vprašanja držati na določeni distanci, ter da bi morala avtonomija Univerze poskrbeti za to, da si tega vprašanja ne bi zastavljali. Drugi je povedal, da sicer empiričnih podatkov o tem nima, da pa se mu vendar vseeno zdi oz. je dobil vtis o tem, da je te avtonomnosti manj. To delno povezuje z izvedbo in organizacijo pedagoškega procesa ter pojasni, da se mu zdi manj primerno, da se pričakuje neka strukturiranost pedagoškega procesa v smislu učnih gradiv, časovnice, obravnave, gradacije, povezovanja vsebin itd. Omenil je tudi, da je že bil deležen nepodkrepljenih očitkov s strani študentov in nato tudi s strani strokovnih služb, in da je manj avtonomije ravno v tem, v presoji načina dela.

Iz tega poglavja je tako po mojem mnenju razvidno, da vplivi vpeljav novejših tehnologij niso ostali popolnoma nezaznani, ter da jih hkrati spremlja tudi zmerna količina zaskrbljenosti oz. boljše rečeno pazljivosti, kar pa še seveda ne pomeni, da so vplivi novejših tehnologij izključno negativni, to pa nam daje še en razlog za nadaljnje raziskovanje.

8 OMEJITVE NALOGE IN PREMISLEK ZA V BODOČE

Čeprav naloga lahko dokaj uspešno služi nekemu bledeemu pregledu vpliva programa Turnitin na Univerzo v Ljubljani, pa definitivno ne dosega prvotne ambicije po produkciji odgovorov na vprašanja, ki se ob tej ali pa tovrstnih tematikah pojavljajo, temu pa je tako iz več razlogov. Vendar pa predem se posvetimo k temu, naj najprej oznamim še nekatere nedosežene ambicije. Ambicija je bila, da seveda z empiričnim raziskovanjem ugotovim kakšno mnenje, vedenje in predstave imajo profesorji o programu in čeprav mi je to do določene mere tudi uspelo, pa je potrebno dodati, da mnenje treh profesorjev definitivno ni nek sijajno reprezentativen vzorec, še posebej, ker so vsi iz iste fakultete, Fakultete za družbene vede. Če bi hoteli raziskavo opraviti temeljito, potem bi morali o tem povprašati vse, ali pa vsaj večino profesorjev in iz različnih fakultet. Gledano v retrospektivi, bi bila dobra ideja tudi opravljanje intervjujev s študenti, vendar se mi je to med nastajanjem dela zdelo »jalovo« oz. nedonosno ali pa nepomembno, saj sem bil mnenja, da bi bili študenti pri tematiki preveč subjektivni, pristranski in s tem irelevantni, sedaj sem seveda mnenja, da bi se tudi študente moralo o tem povprašati, saj so konec koncev tisti, ki mogoče najbolj čutijo posledice Turnitina, vendar z zrcem soli. Prav tako mi ni uspelo pridobiti nobenega uradnega dokumenta (pogodbe, odločbe...), ki bi bil neposredno navezan na program Turnitin, čeprav je tudi to bila ena od prvotnih ambicij, saj bi na ta način lahko preveril dejanski formalni odnos med Turnitinom in Univerzo v Ljubljani. Prvi od razlogov, ki se je med samim pisanjem dela najbolj opazno pojavil, je to, da ena oseba nikakor ne more tovrstne raziskave izvesti na način, da bi bila kredibilna, s tem sem hkrati spoznal, da je to preobširna tema za delo ene osebe, temveč bi morala ta raziskava potekati v okviru večjega projekta, ki bi seveda vključeval več oseb. Drugi od razlogov, ki je nekako nadaljevanje prvega, so finance. Za izpeljavo tovrstnega projekta je potrebno izdelati trdno stoječe in kompleksne metode raziskovanja, kar pa po navadi zahteva tudi precejšnjo količino specifičnih znanj ter tehnologije ali pa osebja, ki so seveda za določeno ceno na voljo v raznih raziskovalnih centrih ali inštitutih. Sam npr. ne morem organizirati neke anketne raziskave, saj nimam na voljo dovolj resursov (računalniki, informacije o anketirancih itd.). Še eden od razlogov je moč oz. podpora. V iskanju uradnih dokumentov sem sicer obiskal več oseb, ki zasedajo pomembnejše uradne položaje na Univerzi v Ljubljani, več oseb pa sem obiskal iz tega razloga, ker me je vsak, ki sem ga obiskal, napotil dalje, in je bil tako lov na dokumentacijo zopet predčasno prekinjen zaradi izteka časa, ki je bil na voljo za pisanje dela. Naslednji razlog je dejstvo, da o tem področju dejansko ni nekega diskurza znotraj Univerze in je tako manj

jasno, o čem naj bi se pri obravnavanju te tematike spraševali. Problematike torej niso vnaprej izpostavljene, prav tako pa je o samem Turnitinu na splošno malo raziskav oz. nobene resne/večje. Če pa bi seveda te »short-cominge« hotel kompenzirati samo s časom, pa to zopet seveda ni možno, saj bi takšna raziskava samo eni osebi vzela več let, v kolikor bi hotel, da je ta solidna. Predlog za v bodoče je tako sprožitev uradne, finančno podprte raziskave na večji skali, ki bo sposobna procesirati tako veliko količino informacij, kot je potrebno, da bi bila relevantna.

9 ZAKLJUČEK

Skozi nalogo smo spoznali in izpostavili več mest, kjer glede obravnavane tematike nastajajo še do sedaj določena nerešena vprašanja ali dileme. Spoznali smo, da že sam temeljni koncept plagiatorstva ni popolnoma dorečen, in še posebej na področju šolstva, vendar pa da to ne pomeni, da to ni problem. Problem plagiatorstva je eden večjih na ravni visokošolskega izobraževanja in čeprav imamo precej poenotene predstave o tem, kaj plagiatorstvo je, pa smo vseeno spoznali različne ideje o tem, kako se s tem spopadati. Skozi nalogo sem ugotovil, da je bil Turnitin seveda na Univerzo v Ljubljani vpeljan ravno zaradi tega, ker je plagiatorstvo postalo nekaj, kar je bilo v tem času precej olajšano, torej na eni strani zaradi pojava oz. razširjenja osebnih računalnikov kot vsakdanje komoditete in s tem funkcije »copy-paste« ter rokovanja z elektronskimi viri, na drugi strani pa zaradi velikih vpisov oz. masifikacije visokih izobraževalnih institucij. Turnitin je tako s sebi podobnimi bil postavljen pred nalogo reševanja Univerze pred ali popolno izgubo kontrole nad študenti ali pa zapiranjem oz. zmanjševanjem vpisov na posamezne fakultete, kar pa ni možnost, saj je na Univerzo pritisk s strani delodajalcev za več kvalitetnejših kadrov preveč znan. To pa nam seveda odpira pogled v realnost, da Univerza v Ljubljani ni tako blizu avtonomije kot se mogoče zdi ali pa je zapisano, temveč je ujeta med delojemalci in delodajalci, saj so konec koncev oni tisti, ki odločajo o primernosti izobrazbe produciranih kadrov, ko pridejo k njim v službo. Število vpisanih, število diplomiranih ter število tistih, ki v kratkem času po opravljeni diplomi najdejo zaposlitev so torej glavna vodila in kriteriji za uspešnost fakultete oz. Univerze na splošno, kar pa zopet povzroča nižanje standardov na fakultetah, saj drugače ne bi izpolnile norme in ne bi bile financirane, kar pomeni da ne bi obstale, ampak bi študente začeli pošiljati v tujino, kakršna je že praksa za določene programe. Izpostavljati pomembnosti produkcije lastnega nacionalnega znanja za državo pa je absurdno, saj bi se tega morali že trdno zavedati. Vendar pa vseeno

prihaja na večini fakultet do zmanjševanja oz. ožjenja kadrov in s tem zopet kvalitete ter nadzora, s čimer pa se, kot že omenjeno, na Univerzitetni ravni spopada s programi kot je Turnitin, na fakultetni pa z olajševanjem kriterijev za opravljanje predmetov tako, da se razbremenijo potrebe po nadzoru, kar pa v svoji ekstremni obliki pomeni konec oddajanja pisnih izdelkov kot so seminarske naloge, eseji in tako naprej, kar pa se bo večina po mojem mnenju strinjala, da je s tem izobraževalni proces osiromašen. Še več kot to, pa je začelo veliko število smeri oz. univerzitetnih programov ukinjati tudi končne pisne naloge, torej diplome, saj te enostavno ne nosijo več takšne teže kot so jo včasih. Poleg tega pa so diplomske naloge tiste, ki dejansko zahtevajo popolnoma natančno preverjanje, vsaj v kolikor hočemo z njimi doseči cilj, zaradi katerega jih sploh imamo, to pa je produkcija novega znanja. Prav tako pa so v nasprotnem primeru nevarnost ne samo za tistega, ki je diplomu sestavil, ampak tudi za mentorja oz. mentorje. Glavna ugotovitev diplomske naloge je, da tematika programa Turnitin in njemu podobnim programom ostaja še povsem nedotaknjena, vsaj v Sloveniji, ter da Turnitin ni neka mala insignifikantna mala zadeva brez kakršnegakoli vpliva ali posledic, in da bi mu morali ravno iz tega razloga posvetiti večjo pozornost in nadaljnji resen premislek.

Za konec želim še dodati, da ne želim biti narobe razumljen oz. izgledati kot popolni nasprotnik programu ali pa kot ludist, kot je temu rekel Drugi intervjuvanec, kvečjemu nasprotno, nič ni narobe s tem, da je bil program vpeljan, v bistvu je bolj pozitivno kot negativno gledajoč na zunanje pritiske oz. potrebe, ki pa so odvisne od družbenega stanja in njenih posamičnih elementov rahla težava pa leži v tem, kakšna je naša predstava o tem programu in njegovi uporabi. Dokler se bo Turnitin uporabljal samo za to, da se preveri, če je indeks podobnosti dovolj nizek, ter se bo to uporabljalo kot izgovor za pobeg dejanskemu pregledu in oceni nalog, bomo imeli težave, kot se je izkazalo pri omenjenem primeru preverjanja nalog javnim osebam, ki zasedajo uradne politične funkcije. Iz tega razloga želim podati dva predloga za možno delno oz. začasno rešitev tega problema. Prvi je ta, da bi s pomočjo Turnitina smiselno preveriti ne zgolj kje je kaj nezadostno, ampak kje je kaj z gotovostjo pravilno oz. korektno zapisano, vse, kar pa ne bi bilo razvidno, da je dobro opravljeno, pa bi nato mentor preveril, in sicer vsak vir posebej, kot popolnoma resno pedagoško delo tudi zahteva. Za olajšanje tega dela pa bi lahko bilo od študentov zahtevano oz. pričakovano, da mentorju priskrbi ali pa prinese pokazati del, ali pa po možnosti vso svojo literaturo, ki jo uporablja ali ki jo je uporabljal med izdelovanjem svoje končne pisne naloge. To bi bilo po mojem mnenju še bolj izpeljivo, če bi se to seveda dogajalo sproti. Turnitin je torej izjemno koristen program, brez katerega bi Univerza v Ljubljani bila soočena z veliko večjimi težavami kot pa sicer, vendar pa kljub temu obstajajo

neresena vprašanja, katera je po mojem mnenju modro nasloviti, v kolikor nam gre za izboljšanje kakovosti in stanja Univerze v Ljubljani.

10 LITERATURA

1. CBC News. 2004. *McGill student wins fight over anti-cheating website*. Dostopno prek: <https://web.archive.org/web/20050306021041/http://www.cbc.ca/stories/2004/01/16/mcgiturnitin030116> (12. september 2017).
2. Cote, James in Anton L. Allahar. 2011. *Lowering Higher Education*. Toronto: University of Toronto Press.
3. Goldin Claudia in Lawrence F. Katz. 2009. *The Race between Education and Technology*. London: Harvard University Press.
4. Johnson, Allen in Timothy Earle. 2000. *The Evolution of Human Societies*. Stanford: Stanford University Press.
5. *Deklaracija o zunanji politiki Republike Slovenije (DeZPRS-1)*. Uradni list RS, št. 53/15 Dostopno prek: www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/slovenska_zunanja_politika/ (12. september 2017).
6. *Prepoved povratne veljave pravnih aktov (URS-NPB9)*. Uradni list RS, št. 33/1991. Dostopno prek: <https://zakonodaja.com/ustava/urs/155-clen-prepoved-povratne-veljave-pravnih-aktov> (12. september 2017).
7. Senat Univerze v Ljubljani. 2015. *Pravilnik o preverjanju podobnosti vsebine elektronske oblike pisnega zaključnega dela študija in pogojih za začasno nedostopnost vsebine pisnega zaključnega dela študija*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani
8. Trunk Širca, Nada in Miha Pauko. 2004. *Kakovost v visokem šolstvu: Poročilo Nacionalne komisije za kvaliteto visokega šolstva 2003*. Maribor: Nacionalna komisija za kvaliteto visokega šolstva v sodelovanju z Fakulteto za management Koper.
9. Turnitin. Dostopno prek: http://turnitin.com/en_us/about-us/our-company (12. september 2017)
10. Turnitin. 2013. *Top 15 Misconceptions about Turnitin*. Dostopno prek: http://turnitin.com/en_us/resources/blog/421-general/1644-top-15-misconceptions-about-turnitin (12. september 2017).
11. *Univerza v številkah*. Dostopno prek: https://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/univerza_v_stevilkah/ (12. september 2017).
12. Zgaga, Pavel in Manja Klemenčič, Janja Komljenovič, Klemen Miklavčič, Igor Repac, Vedran Jakačić. 2013. *Higher education in the Western Balkans: Reforms, developments, trends*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

13. Yakovchuk, Nadya. 2014. *Beyond Turnitin: A Pedagogical Framework for Identifying Plagiarism in Student Writing*. Leicester: University of Leicester.
14. Drugi. 2017. *Intervju z Drugim profesorjem*. Ljubljana, 5. september.
15. Prvi. 2017. *Intervju s Prvim profesorjem*. Ljubljana, 4. september.
16. Tretji. 2017. *Intervju s Tretjim profesorjem*. Ljubljana, 8. september.

PRILOGE

PRILOGA A: Vprašalnik

Meta podatki:

Starost:

Spol:

Naziv:

Splošna sekcija:

1. Koliko časa že poučujete v visokem šolstvu?
2. Ali se vam zdi, da imate veliko ali malo količino dela (četudi bolj sezonsko)?
3. Ali bi rekli, da imate kdaj preveliko količino dela?
4. Kakšno se vam zdi povprečje števila študentov na profesorja?
(Uravnoteženo/neuravnoteženo)
5. Kolikšno število študentov se Vam zdi idealno za en razred/predmet.
6. Kakšno je vaše mnenje o nedavnem rezu/zmanjšanju ur na predmet? Je to drastično spremenilo potek izobraževalnega procesa? Zakaj je po vašem mnenju prišlo do tega?
7. Koliko študentov je bilo v največjem razredu, kar ste ga imeli/mu predavali?
8. Ali skozi zadnjih nekaj let zaznavate kakršnekoli spremembe v meri avtonomnosti ter ugleda, ki jo oz. ga uživajo profesorji (v zadnjih 10ih/20ih/30ih letih)
9. Vsi smo tu ali tam slišali besedo o novih tehnologijah na šolskem področju. Kako oz. v kolikšni meri se vam zdi, da novejša tehnologija dejansko spreminjajo oz. nadomeščajo klasične načine poučevanja? Katero tehnologijo vi kot profesor najbolj uporabljate za opravljanje svojega poklica ter kako, če lahko to malo opišete (primerjajte s časom, ko se bili vi študent) (PP, socialna omrežja/spletni referat, SPSS, Excel, smart boards itd...)
10. Ali bi rekli, da ta tehnologija spreminja vaše odnose s študenti? (več stika, manj stika, bolj ne/posreden stik itd...)
11. Približno koliko časa porabite za pregled in oceno ene seminarske naloge, ter kako izgleda Vaš način popravljanja nalog?
12. Za na konec me zanima koliko natančno preverjate naloge, ki vam jih oddajajo študentje? Ter ali se Vam zdi, da se na takšen način temeljito preveri nalogo? (Preverjate vsak vir?)

13. Ali bi se strinjali s trditvijo, da mora profesor ali asistent preveriti vsak vir, ki je naveden v nalogi, ter preveriti njegovo ustreznost, če želi temeljito pregledati in oceniti nalogo (tekst)?

Turnitin sekcija:

14. Ste seznanjeni s programom Turnitin? Mi lahko poveste kaj o njem?

15. Ali veste, kako deluje? Algoritem?

16. Ali ste bili poslani na kakšno izobraževanje o programu oz. usposabljanje za uporabo programa? Je bilo to obvezno? Ste šli? Zakaj ste šli oz. niste šli ter kako je bilo oz. če vam je žal da niste šli.

17. Ali uporabljate program Turnitin? (Zakaj, kje, kdaj in kako? Samo za diplome?) – Ali bi potem rekli, da Vam program na kakršenkoli način spreminja način oz. potek vašega dela, ter če da, v kolikšni meri (oz. ali je ta mera opazna/občutna)?

18. Ali se Vam zdi, da program spreminja vaše odnose s študenti (več/manj stika, bolj ne/posreden stik itd...)?

19. Imate še karkoli za dodati v zvezi s tematiko?

20. Ali Vas je že kdorkoli na podoben način povpraševal o tej tematiki (če jim je bilo katero od teh vprašanj že kdaj prej zastavljeno? Kako so odgovorili njim?)

Priloga B: Transkript prvega intervjuja

1. Koliko časa že poučujete v visokem šolstvu?

Malo manj kot 20 let.

2. Ali se vam zdi, da imate veliko ali malo količino dela (četudi bolj sezonsko)?

Normalno količino dela.

3. Ali bi rekli, da imate kdaj preveliko količino dela?

To se ne sme reči

4. Kakšno se vam zdi povprečje števila študentov na profesorja?
(Uravnoteženo/neuravnoteženo)

Odvisno. Na fakulteti imamo zelo različne skupine, ene so velike, ene so male, ene so mogoče premale, nekatere so pa definitivno prevelike.

5. Kolikšno število študentov se Vam zdi idealno za en razred/predmet.

Odvisno kaj poučujete. Ni za vsako vsebino isto. Poleg tega ni isto ali je to klasično poučevanje ali je to bolj veščinska zadeva, skratka kakšen tip veščin oz. znanj se tam sploh prenaša. Za moj tip odvisno kaj, ampak najbolj luštne, pa ne nujno najboljše so seminarske skupine z okoli 20 študenti.

6. Kakšno je vaše mnenje o nedavnem rezu/zmanjšanju ur na predmet?

To smo večkrat javno povedali, to je pač nesprejemljivo glede kvalitete.

7. Je to drastično spremenilo potek izobraževalnega procesa?

Seveda je pomembno spremenilo, zato ker študentje ne dobijo toliko kontaktnih ur, kot bi jih morali dobiti.

8. Koliko študentov je bilo v največjem razredu, kar ste ga imeli/mu predavali?

120-130. To se redno dogaja pri dveh predmetih.

9. Ali skozi zadnjih nekaj let zaznavate kakršnekoli spremembe v meri avtonomnosti ter ugleda, ki jo oz. ga uživajo profesorji (v zadnjih 10ih/20ih/30ih letih)

Ne prav posebej.

10. Vsi smo tu ali tam slišali besedo o novih tehnologijah na šolskem področju. Kako oz. v kolikšni meri se vam zdi, da novejšje tehnologije dejansko spreminjajo oz. nadomeščajo klasične načine poučevanja? Katero tehnologijo vi kot profesor najbolj uporabljate za opravljanje svojega poklica ter kako, če lahko to malo opišete (primerjajte s časom, ko se bili vi študent) (PP, socialna omrežja/spletni referat, SPSS, Excel, smart boards itd...)

Mislím da je to normalen napredek in da je prav glede na to, da tiste, ki jih sedaj učimo bodo morali to uporabljati za večino odraslega časa, kar seveda pomeni da morajo biti danes pripravljene na prihodnost in v bistvu ko se načrtuje izobraževanje se nikoli ne načrtuje za sedanjost ampak vedno za prihodnost. Ker za nekoga, ki je danes vstopil v prvi razred, torej šest letnik bo potreboval vsaj 15-20 let preden bo postal na eni strani odrasel in na drugi strani izobražen, tako da tisto kar ga danes učite bo šele čez 15-20 let v uporabi, pri njemu. Mislím da vse, ampak ne preveč, ker je še vedno človeški stik tisti, ki je ključen. Ampak drugače pa pravzaprav vso digitalno tehnologijo.

11. Ali bi rekli, da ta tehnologija spreminja vaše odnose s študenti? (več stika, manj stika, bolj ne/posreden stik itd...)

Spremenilo se je. Poti komuniciranja so se spremenile, včasih je bilo treba priti na govorilne ure, preprosto ni šlo drugače. Ni bilo ne mobilnih telefonov in nihče ni klical nikogar v pisarno oz. razen zelo redko. Torej je bilo treba fizično priti. Danes študenti skoraj fizično ne pridejo več na govorilne ure ampak pravzaprav pišejo maile in 90% stvari se reši po elektronski pošti za razliko od prej. Več je bilo poti, sedaj pa ta tehnologija omogoča bolj intenzivno in seveda hitrejšo komunikacijo z manj fizičnega premikanja ljudi.

12. Približno koliko časa porabite za pregled in oceno ene seminarske naloge, ter kako izgleda Vaš način popravljanja nalog?

Seminarskih kot seminarskih nimam ker jih ni več. Imam eseje. To so kratki eseji, 500 besed, to je stran in pol do dve strani. Res pa je da je to en velik predmet in je tam vsako leto okoli sto ljudi in to seveda trikrat beremo ker so trije eseji v tem obsegu. Tako da to je kar veliko dela. Z diplomo ne znam v urah povedat ampak 30-40 strani so po navadi te diplome torej kolikor pač potrebujete za 30-40 strani plus potem vse konzultacije oz. pogovor s kandidatom in tako naprej.

13. Ali bi se strinjali s trditvijo, da mora profesor ali asistent preveriti vsak vir, ki je naveden v nalogi, ter preveriti njegovo ustreznost, če želi temeljito pregledati in oceniti nalogo (tekst)?

Ne, ker to je naloga avtorja in ne supervisorja. Skratka ne tistega ki to počne. Poleg tega zato imamo tisto o čemer me boste kasneje spraševali Turnitin ali kakršnekoli druge tehnologije in ne vem zakaj bi se jaz s tem ukvarjal, res pa je, da grem pa vedno pogledat te vire, prvič ali vsi viri so, ali so navedeni tako kot morajo biti in še posebej grem pogledat če kaj štrli ven, skratka če so neki podatki, ki so nelogični, nejasni ali karkoli. Skratka nekaj kar ti pade v oči. Da boš pa ti šel od stavka do stavka in pri vsakem stavku potem poiskal knjigo iz katere je nekdo navajal, to pa ne gre, ker to nikjer na svetu ne počnejo, in to tudi pri nas ne počnemo.

14. Ste seznanjeni s programom Turnitin? Mi lahko poveste kaj o njem?

Da. Takrat je bilo veliko vprašanje ker je Inštitut Jožef Štefan imel pripravljen nek podoben program, skratka ali vzeti tisto od inštituta Jožef Štefan ali vzeti Turnitin. Na koncu smo se odločili za Turnitin, predvsem zaradi uporabniške izkušnje, ki je preprostejša.

15. Ali veste, kako deluje? Algoritem?

Da bi podrobno algoritem poznal ne. Je pa jasno kaj Turnitin počne. Turnitin preverja vire, s tem da vsak vir, ki da date v bazo se obenem tudi zapiše v bazo. Tako da to je pač samodograjajoča se baza kjer pač potem sproti preverja te vire. Predvsem gre seveda za večje dele teksta in seveda Turnitin tudi zna znotraj večjih delov teksta različne gradacije označiti.

16. Ali ste bili poslani na kakšno izobraževanje o programu oz. usposabljanje za uporabo programa? Je bilo to obvezno?

Ne, smo jih pa organizirali takrat. Mislim da ni bilo obvezno, bilo je to kot priporočeno.

17. Ste šli? Ne, mislim da nisem bil.

18. Zakaj ste šli oz. niste šli ter kako je bilo oz. če vam je žal da niste šli.

Ne, zato ker obstajajo tudi navodila na internetu kako se uporablja.

19. Ali uporabljate program Turnitin? (Zakaj, kje, kdaj in kako? Samo za diplome?) – Ali bi potem rekli, da Vam program na kakršenkoli način spreminja način oz. potek vašega dela, ter če da, v kolikšni meri (oz. ali je ta mera opazna/občutna)?

Pri diplomah je nekoliko drugi postopek, to breme če lahko temu rečemo breme je na študentu, da študent seveda sam vključi. Jaz seveda hočem videti poročilo od Turnitina, pa ne samo indexa podobnosti ampak včasih tudi kaj drugega, še posebej če index podobnosti postane visok, takrat je treba iti tudi vsebinsko zadevo pogledat. Bi pa seveda uporabil Turnitin ampak mi zaenkrat ni bilo treba kot rečeno jaz nimam več takšnih seminarskih kot so včasih bile, pri esejih je tega manj, če bi se mi karkoli zdelo sumljivo potem jaz najprej ponavadi s kakšnimi frazami poskušam z googlom ugotoviti ali je nekdo kaj prepisoval, kar ni prav težko, skratka copy-pastate in takoj vidite ali je nekaj od nekod prepisano tudi google zna to dosti dobro najti, če se pa to ugotovi, da pa pri teh tako imenovanih štih probah to ugotovim, potem pa se seveda Turnitin uporabi, tisto ti pa zelo lepo potem označi vse. Turnitin je zelo dobro orodje, ampak tako kot vsako računalniško orodje ga je treba uporabljati z zrcem soli. Skratka ne sedaj kot alfo in omego vsega, ker definitivno je zelo uporabno in zelo pametno ampak je treba pač rezultate pregledat, ne jih jemati kot gotovo za zdravo ampak jih je treba pregledati. Še posebej če so kje na meji, če je kritično, če je res kaj narobe in tako naprej.

20. Ali se Vam zdi, da program spreminja vaše odnose s študenti (več/manj stika, bolj ne/posreden stik itd...)?

Ne.

21. Imate še karkoli za dodati v zvezi s tematiko?

Ne.

22. Ali Vas je že kdorkoli na podoben način povpraševal o tej tematiki (če jim je bilo katero od teh vprašanj že kdaj prej zastavljeno? Kako so odgovorili njim?)

Ne, nobeden me še ni spraševal. Jaz mislim da v Sloveniji je seveda zelo prav da to imamo, ker je tovrsten plagiarizem nespodoben, in ne samo da je nespodoben, to se ne dela, to se ne dela, pika. Ampak večje probleme kot v Sloveniji kjer imamo pač relativno omejen jezik in še pri nas je jezik zelo zahteven kar pomeni da ga mašina torej Turnitin malo težje zaznava, imajo pa seveda angleški ali pa ameriški kolegi, skratka v angleškem svetu, kjer pa seveda ni tovrstnih sklonov, ženskih, moških in nevtralnih oblik, ampak je tam dosti dosti lažje copy-pastat, prepisovat ali kakorkoli, za tisto okolje pa je Turnitin nujnega in esencialnega pomena, ker v tej dobi pa res lahko potegnete članek ali pa del članka od kjerkoli. Poleg tega, kar je pa še bolj zanimivo, danes imate servise, spletne servise, kjer vi vpišete naslov in temo, in vam zna računalnik sam zgraditi članek, z vsemi viri, z vsemi referencami, tudi z besedilom. Tako da tudi druga stran obstaja. Ampak tisto je originalen članek, da ne boste mislili, to ni članek, ki bi bil prepisan, ukraden ali kakorkoli. Ne, to je originalen članek, ki ga računalnik nabere iz milijonov baz podatkov in milijonov virov ter člankov na to temo in ga brez problema zgradi danes že.

23. Z mentorjem sva imela debato o tem, če lahko nek tekst doseže 100% ujemanje in še vedno ostane originalen, kakšno je vaše mnenje?

Saj pravim, zelo različno je. Glejte, če vi delate nalogo recimo nalogo ki se ukvarja z diskurzom. Potem, če delate nalogo, ki se ukvarja z analizo diskurza, potem imate ne minovno ogromno citatov notri. In vam seveda tisti citat ali dele citatov, torej vaše enote analize Turnitin šteje v procent, in seveda če delate analizo diskurza potem je lahko procent tudi nekoliko večji, če pa delate kaj drugega, kjer pa naj bi bila zadeva čisto originalna, tam pa ne more biti procent velik, tam pa je poten nekaj narobe, saj zato pa imate mentorja, ki zna to presojudati. Mašina bo že naredila svoje ampak mentor je pa tisti, ki potem presoja. Saj pravim, kakšna naloga, ki se ukvarja z diskurzi ali pa kar zahteva veliko citatov, veliko dobessednih navedkov in tako naprej, tam je lahko procent nekoliko večji, ker je logično ker mora biti material v diplomi. Pri kakšnih drugih stvareh pa ta procent nima za kaj biti tako visok. Tako da to je to.

Priloga C: Transkript drugega intervjuja

1. Koliko časa že poučujete v visokem šolstvu?

26let

2. Kako bi opisali vašo količino dela (četudi bolj sezonsko)?

Moja ocena je, da se obveznosti in tudi količina dela na tem področju povečujejo, ampak ne bi rekel da se povečuje delo, ki je vezano na poučevanje ampak na administriranje tega dela. Znano

je, da asistentov tako rekoč nimamo več, hkrati pa se je povečal tisti tip dela, ki je verjetno vezan na neko evalvacijo, ocenjevanje tega dela, pridobivanje dodatnih informacij, spremljanje študentovih aktivnosti, priprava ne toliko učnih načrtov ampak izvedbenih načrtov, kar se mi zdi včasih odvečno delo, ker to govori o tem da nekdo razume pedagoško delo kot nekaj zelo shematskega, vnaprej načrtovanega, ne toliko dialoškega. Sam seveda se zavedam, da je potreben tudi ta zelo sistematičen pristop v tem, pa vendarle napovedovati za več tednov vnaprej natančno, kako bo izgledal potek, govorimo o pouku, se mi zdi na akademski ravni nekoliko neobičajno ali pa nenavadno, ker konec koncev se lahko zgodi, da obravnavaš ob nekem aktualnem primeru lahko tudi teorijo, ki jo podkrepiš s primerom, za katerega ne vem vnaprej, da se bo zgodil. Tako, da se mi zdi, da se povečuje ta administrativni del poučevanja. Ne bom rekel, da je popolnoma nepotreben, včasih se mi zdi, da je preobsežen.

-Normalno količino dela.

3. Razlogi?

Jaz mislim, da je to neka reakcija, čisto običajna, na fascinacijo družbe s podatki. Konec koncev živimo v družbi, kjer se radi pogovarjamo o »big data« in imamo pač nek vtis, da neobdelana informacija pravzaprav ni informacija, da je tisto, kar da pravi vtis o nekem delu neka zbirka podatkov, ki jo nekdo, ki ima to znanje in možnost obdela in interpretira. Samemu se mi zdi, pač sem sociolog, da je to povezano tudi nekoliko z, včasih se je temu reklo narava gospodstva, avtonomija pedagoškega poklica je manjša, kot je bila, v tem ni nikakršnega dvoma. Torej jaz nisem tisti, ki presojam ali lahko te podatke zbiram ali ne, ali je to moja prosta volja ali ne, jih pač moram zbirati, povezano je z ocenjevanjem mojega dela, s tem nimam nobenih težav, vendar pa nastaja nek vtis, da nastaja neko razmerje podrejenosti/nadrejenosti, izgublja se ta avtonomija. Ne mislim, da to dela nekdo namerno v akademskem prostoru, ampak narava družbe (je takšna), od Foucaulta naprej vemo, kaj je to nadzorovanje, čemu služi... Včasih se lahko zdi, da je to tudi brez potrebe, ampak tako to je. Tako, da to o čemer sem sedaj govoril je lahko delno tudi obremenjujoče.

4. Kakšno se vam zdi povprečje števila študentov na profesorja?

To je zelo odvisno od predmeta, pozicije predmeta v predmetniku oz. ali je predmet kot temu rečemo fakultetni, temeljni, izbirni... Sedaj to velja zame, sam nimam zelo velikih težav s tem, eden ali dva predmeta sta obsežnejša, mislim na število študentov, ker sta združeni dve smeri v en predmet. To zahteva malce drugačno organiziranje, ampak ni pa več tistega, kar je bilo včasih, ko smo predavali v kinu bežigrad 500-600 študentov, to je res neka posebna izkušnja. Ta moja skupina je recimo nekaj čez 100 študentov, se mi zdi še na meji obvladljivega. Kar se predavanj tiče ni težav, pri seminarskem delu ali pa pri vajah se pa razdelimo v skupine, sicer pa je povprečna skupina študentov tam od 40-50 in v primerjavi z univerzami, s katerimi se radi primerjamo se to sliši veliko, in tudi je veliko, ampak navadili smo se na ta način dela in v tem ne bi videl največje težave. Seveda bi si želel manjših skupin, na drugi stopnji, na

podiplomskem nivoju do tega tudi prihaja in treba je ugotoviti, da je pristop, kakovost dela pa bistveno drugačna v manjših skupinah, ampak praviloma to pomeni več individualnega dela za študente.

5. Kolikšno število študentov se Vam zdi idealno za en razred/predmet.

15-20 na dodiplomski ravni... na podiplomski ravni pa od 10 do 15. Tudi zato, ker jaz nekako nisem pristaš seveda standardov, ki na nekih drugih fakultetah so, še manjši, pod 10. Nisem pristaš tega, zato ker se mi zdi zelo dragocena ta skupinska dinamika. Skupina 15-20 študentov zagotavlja to, bi rekel pluralnost zanesljivo. Pogledov, mnenj, stališč... Tudi motiviranosti, da nastane bi rekel neka zelo zanimiva interakcija, to se mi zdi idealno.

6. Koliko študentov je bilo v največjem razredu, kar ste ga imeli/mu predavali?

Največji je bil okoli 200. Pred leti, bilo je pa predvsem fizično delo. Iz preprostega razloga, da dokler se ne naučiš nekih trikov javnega nastopanja je to res fizično delo, in sicer vsak začetnik v tem pogledu želi premagati množico, jo želi preglasiti, želi nad njo dominirati in to je napaka. Ne moreš premagati 200 ljudi. In ko se naučiš teh trikov, da manj si v ospredju, bolj si tiho, bolj te poslušajo.

7. Ali skozi zadnjih nekaj let zaznavate kakršnekoli spremembe v meri avtonomnosti ter ugleda, ki jo oz. ga uživajo profesorji (v zadnjih 10ih/20ih/30ih letih)

Ja. Zdi se mi, da je te avtonomnosti, sedaj empiričnih podatkov, razen posrednih, kaj moramo početi za neko instanco birokratsko, celo bi rekel, univerzitetno, tega nimam. Ampak vtis je, da je te avtonomnosti manj. Delno je to povezano z izvedbo, organizacijo pedagoškega procesa, najbolj banalno bi rekel, ne morem si izbirati urnikov, ne morem si izbirati skupin, študentov, ampak to nekako tudi ne pričakujemo. Tisto, kar se mi zdi mogoče bolj, beseda problematično je pretežka, zdi se mi manj primerno, da se pričakuje neka strukturiranost pedagoškega procesa v smislu učnih gradiv, v smislu neke časovnice obravnave, gradacije, povezovanja vsebin. Zelo hitro dobimo očitek pogojno rečeno od študentov, potem pa smo na to opozorjeni tudi s strani strokovnih služb, da se nemara vsebine podvajajo pri predmetih, pa porabiš precej časa, da poveš, da to v resnici ni podvajanje. To so bili klasični družboslovni avtorji »polihistory«, da so znali problem videti iz več strani, iz več dimenzij, in če jaz recimo obravnavam Maxa Webra, da bom njegovo metodološko dimenzijo izpostavil, nekdo drug pa popolnoma nekaj drugega, za študenta je pa to podvajanje, ker sliši samo Max Weber. Manj avtonomije je seveda ravno v tem, v presoji načina dela. Še kje naj omenim, neka praksa kmalu postane norma ali pa pravilo. Na začetku smo se zelo upirali PowerPoint prezentaciji. Nihče še vedno tega meni ne zapoveduje, ampak se tako močno pričakuje, da bi jaz pravzaprav bil delinkvent, če tega ne bi naredil, imam pa še vedno mnenje takšno, kakršno sem imel, da je to slab pripomoček, pa vendarle se zahteva in na to tudi pristaneš.

8. Vsi smo tu ali tam slišali besedo o novih tehnologijah na šolskem področju. Kako oz. v kolikšni meri se vam zdi, da novejša tehnologija dejansko spreminjajo oz. nadomeščajo klasične načine poučevanja? Katero tehnologijo vi kot profesor najbolj uporabljate za opravljanje svojega poklica ter kako, če lahko to malo opišete (primerjajte s časom, ko se bili vi študent) (PP, socialna omrežja/spletni referat, SPSS, Excel, smart boards itd...)

Tukaj bi rad bil natančen, in ne bi rad izpadel kot, včasih smo temu rekli Ludist, upornik proti tehnologiji, nasprotno. Tehnološki napredek je izjemen in ga podpiram, tudi v področju šolstva, ampak z zrnom soli, kot se temu reče. Brez izpodrivanja klasičnega medija. Včasih se zdi, da ta tehnologija, ki predvsem omogoča izjemno hitro procesiranje informacij, zmanjšala je distanca do tega, proizvaja nek učinek neke splošnosti, odsotnost potrebe po sistematičnem procesiranju, ker je nek zahteven kognitivni proces. Tudi se je zmanjšala relativna teža in pomembnost informacije. Lahko vam povem, da če si včasih z nekim, kar je v tem akademskem prostoru prisotno že več stoletij, torej knjigo, če si informacijo sam pridobil iz neke monografije, in to monografijo je bilo najprej težko najti, je to ostalo v tebi. Danes se zdi, da je to nekaj kar je zastarelo, in kar je mogoče s tehnologijo nadomestiti. Jaz mislim, da mora tukaj iti za razmerja, ki so jim v stari Jugoslaviji rekli aktivne miroljubne koeksistence, hkratnega sobivanja, komplementarnosti. Meni ta nova tehnologija olajša pouk, in tudi ga obogati. Sam sem metodolog, s študenti smo obravnavali podatke mednarodnega značaja, ki so bili primerno pripravljene, obdelani z referencami, tudi teoretskimi referencami. Ampak hočem povedati, da če študent ostane samo na tem, dobi manj, kot če bi ga pravzaprav prisilil v neko obravnavo, analizo, branje klasičnega dela. Se pravi če ostane samo na tem, potem je bolj osiromašen kot pa če bi šel k viru in tam nekaj malega dobil. Hočem povedati, da če mi obravnavamo problem družbene neenakosti in imam na voljo fantastične podatke iz različnih evropskih raziskav in mi tehnologija omogoča zelo enostaven dostop do teh podatkov, in če študent ostane samo na tem, da z nekaj kliki pride do čisto vsega, bo to navidezno razkošje, ampak študent bo od tega dobil manj, kot pa če bom jaz rekel, sedaj boš pa ti vzel neko klasično delo in se prebijal skozi definicije in potem sam razmišljal o tem. Tehnologija je fantastična, če jo uporabljaš z zrnom soli, mislim pa da se enega takega nadomeščanja, rokohitskega ne da.

9. Ali bi rekli, da ta tehnologija spreminja vaše odnose s študenti? (več stika, manj stika, bolj ne/posreden stik itd...)

Ja, tudi. Čeprav sam poskušam tukaj oblikovati pravila, zdi se mi, da je komunikacija, dialog v akademskem prostoru zelo dragocen, zelo pomembna stvar in te komunikacije ne želim zreducirati zgolj na E-mail ali pa Facebook ali Twitter, čeprav se to zdi zelo hitro in enostavno, iz preprostega razloga, če bi midva opravljala ta intervju zgolj preko elektronske pošte izgubiva 50% informacij, se mi zdi. Tako bi rekel, para-lingvistične, ekstra-verbalne, to vse daje težo in pomen. Zato poskuša oblikovati neka pravila in za pomembne reči rezervirat prostor za klasičen dialog s študentom. Za manj pomembne, čeprav tukaj že stopam na neko področje da arbitrarno

določam kaj je bolj pomembno in kaj manj pomembno, ampak vzamem si to pravico, pa dopuščam tudi druge načine komuniciranja ali pa nasploh kontaktov.

10. Se vam zdi, da s tem izgubljate nadzor nad študenti?

Sedaj imamo že sicer nove možnosti, da sem malo bolj sistematičen. Ampak načeloma bi rekel, da je to nekako anonimizirano, depersonalizirano, kar je pa tako baje novodobna mantra. Zasebnost, ki jo sicer zlahka zaigramo na družbenih omrežjih se pa potem tukaj kaže pa mogoče kot nekaj kar nekdo zahteva brez prave utemeljitve. Recimo sam sem bil udeležen kritike, pred leti, ko nisem dovolj natančno prikriil izpitnih rezultatov oz. se je dalo razbrati, kdo bi to lahko bil, ampak to se ni zgodilo v javnem prostoru ampak v zaprti skupnosti študentov, bil sem kritiziran, da sem omogočil, da je študent o nekem drugem študentu vedel kakšen je bil njegov rezultat. Nekaj kar je bilo včasih čisto običajno, se pravi govorim, da objaviti oceno z imenom in priimkom je popolnoma nesposodobno. Tega se ne dela več, hkrati hočem pa včasih v skupini, če dosežemo ta nivo zaupanja študentom prikazati pravo naravo te informacije, hočem povedati, da študent nima zadržkov ko se razgali na Facebook-u, ima pa zadržek, da bi naredili kolegialno presojo vedenja, znanja, tez. Z nekaj možnosti sklepanja tako ali tako vsak za drugega ve, koliko zna. Če se to potrdi tudi skozi neko oceno... Ampak s tem nimam težav, če želi nekdo to zadržati zase, ima to pravico, in tudi sedaj možnost. Ampak vprašanje je bilo, ali to kaj posega, seveda natančno v tisti meri kot nova tehnologija sicer posega v naša življenja, sam imam tudi spletno banko in je to poseglo v moje življenje. Sam nakupujem po internetu in je v enem delu to poseglo v moje življenje, ne čisto ker še zmeraj nakupujem zato ker je to tudi socialna aktivnost, ampak je to poseglo v moje življenje. Uporabljam internet na sploh in je, v tej meri je to seveda poseglo tudi v moje profesionalno življenje, ker to uporabljam.

11. Približno koliko časa porabite za pregled in oceno ene seminarske naloge, ter kako izgleda Vaš način popravljanja nalog?

Recimo seminarska naloga, ki se pri meni imenuje metodološka naloga, če je pripravljena na način, kot se s študenti dogovorimo, da je znana struktura in se študenti tega držijo, da ima nek uvodni teoretski del, potem pa nek empiričen, analitičen model, pa obdelava podatkov pa nek sklep, se pravi, da se študenti držijo strukture takšne kot je, potem lahko za seminarsko nalogo, ki ima približno 11, 12 strani vključno z grafi in literaturo porabim 15-20minut, in je delo končano. S študentom, ki se ne drži dogovora, pa lahko takšna naloga vključno s posredovanjem pripomb, kaj vse ni v redu, ti lahko vzame tudi eno uro. Se pravi zato se skušam tako zelo pripraviti pravila igre, ker nam to vsem olajša delo. Se pravi največkrat me stisne pri srcu, ko dobim sporočilo od študenta, da je pripravil izdelek za katerega smo bili dogovorjeni, in bi morala biti končna verzija, da mi pošlje z neko previdnostno formulacijo, da je to prvi »draft« naloge, ki mi ga pošlje v presojo in zraven napiše, kaj menite? Se pravi kaj menim o čem? Tisto kar nekako pričakuješ in je nekako mentorsko delo je, da je študent tu precizen, reče imam težave s prehodom iz teorije na uporabo podatkov, imam ta podatek in ne vem kako naj ga povežem s teorijo. Takšnega vprašanja se seveda veselim in z lahkoto na njega odgovorim, ali pa rečem znam to interpretirati, ali pa ali imate kakšen referenčni vir, ali pa kaj je ta avtor. Če pa mi študent pošlje diplomsko nalogo in reče, kaj menite... Sam moram biti tukaj kritičen tudi

sam do sebe, največkrat se to zgodi, če sem sam premalo natančen v opisovanju tega, kaj pričakujem od študentov. Takrat se mi to vrne. In si na nek način to zaslužim. Se pravi, če sem konsistente pri spoštovanju dogovorov, potem si to delo močno olajšam. Ampak seminarska naloga narejena takšna, po pravilih ti vzame 15-20m, prebereš in takoj vidiš, diplomsko delo, to je pa čisto druga zgodba. Dobro, bolonjsko diplomsko delo je nekaj drugega, je recimo, če je do 60 strani je že veliko, so tudi že manj kot trideset, magisteriji so 60. Zopet velja, da je to proces nastajanja diplomskega dela. Ko pride študent, in če si mu mentor to delo nastaja in ga pravzaprav do bistva poznaš, ko je zadnja verzija. Potem bo izgledalo cinično, če rečem preberem v pol ure. Nekdo bi rekel, tako malo časa si si vzela za delo? Ja seveda, če pa že tri mesece o tem govorimo. Zadnjo verzijo prelistam. Sicer pa je pravzaprav to nek kumulativni proces in z dobro pripravljenimi študenti, sedaj se bo slišalo cinično, je malo dela. S slabšimi študenti pa je bistveno več dela, ampak to je tudi narava tega dela. Doktorat, magisterij, to so pa čisto druge kategorije, so pa ure in ure dela.

12. Za na konec me zanima koliko natančno preverjate naloge, ki vam jih oddajajo študentje? Ter ali se Vam zdi, da se na takšen način temeljito preveri nalogo? (Preverjate vsak vir?)

Če sem mentor, potem čutim neko odgovornost za izdelek v končni verziji, potem sem natančen. Če pa sem samo član komisije, pa natančno preverim tiste zahteve, o katerem govori pravilnik o diplomskem delu., o literaturi, o strukturi, sklepu, uporabi virov in gradiv. Ne čutim se pa odgovornega ali pa pristojnega za celo diplomsko delo, ker včasih je komisija sestavljena tako, da sem jaz poklican za metodološki del naloge, o vsebinskem sem pa nekompetentn.. Imam lahko neko svoje mnenje ali pa vtis, nimam pa znanja o tistem, tako da se mi zdi, pa sem se tudi zapletel v takšno zgodbo, da sem dajal pripombe na delo, ki ni moje in sem tudi dobil nazaj odgovor, da sem vedel, da to ni moje delo. Tako da, če sem samo član komisije, potem pazim na formalnosti, če sem pa mentor, potem je pa to proces, tam sem pa rad bolj natančen.

13. Vsebinsko ali tehnično?

Tehnični del nam je na nek način prevzela strokovna služba, imamo tehnični pregled, se pravi tako kot da bi avto peljal nekam in študent pride s poročilom o Turnitinu, tehnični pregled opravi in moram priznati da se počutim razbremenjenega tukaj. Tisto, kar tudi počnem, pa tudi ni moje delo, zelo rad nagradim, sankcionirat pa ne smem, jezikovno ustreznost, slogovno ustreznost, jezik. Zelo rad berem naloge, ki so na ustrezni jezikovni ravni, in podam tudi neko splošno kritiko, če to ni, ampak tega ne morem sankcionirati. Če sem mentor, potem je to čisto nekaj drugega, kot če sem član komisije, se zanašam na strokovne službe, da je tehnično stvar urejena.

14. Ali bi se strinjali s trditvijo, da mora profesor ali asistent preveriti vsak vir, ki je naveden v nalogi, ter preveriti njegovo ustreznost, če želi temeljito pregledati in oceniti nalogo (tekst)? (Da vir o tem dejansko govori, da je študent ustrezno povzel vir, da ni fake vir itd...)

Ne, jaz dobim poročilo o Turnitinu, ga moram dobit, ga pregledam, in si o njem izdelam svoje mnenje, o Turnitin poročilu. Imam svoje predstave o tem, kaj je pomembno in kaj je nepomembno, oba veva, o čem govoriva. Zdi se mi, da je včasih pri študentih prisoten nek strah o pravilni uporabi vira, in potem se zgodi nerodnost, da nek študent slučajno zamolči vir, čeprav ni bila njegova intenca kakršen koli plagiat, včasih študentom povem, bodite raje bolj natančni v tem, hkrati pa vem kaj to pomeni, da naloga postane skoraj neberljiva, ker je za vsako besedo pravzaprav zraven vir, kar se mi zdi pa tudi brez potrebe.

15. Ste seznanjeni s programom Turnitinom? Mi lahko poveste kaj o njem?

Seveda sem. Sam bom rekel, relativno koristno orodje za preverjanje avtentičnosti avtorskega dela, s potrebo po zmerni preiščeni uporabi. Poanta na začetku ali pa neka predpostavka Turnitina, tako kot smo ga takrat dojemali, bom za nazaj opisal, anekdotično, se je zdelo, kot da nam nekdo pripravlja detektor laži, ali pa v naprejšem sum o plagiatorstvu, in se nam je zdelo, da je to nek tehnični vsiljivec, brez kakršnekoli akademske refleksije, takrat se nam je zdelo, da je tako. Potem pa nekako ugotoviš, da intenca programa ni bila ta, da pravzaprav kladivo ni krivo, če z njim nekoga po glavi udariš, če je namenjeno zabijanju žebeljev. Samo uporabiti ga moraš za zabijanje žebeljev, kladivo ni nič krivo, če ga nekdo neprimerno uporablja. Zdi se mi, da se je potem na začetku hkrati pojavila tudi neka fascinacija z rigidnostjo pri uporabi, ko ga je nekdo uporabil in je videl, da ga na nesmiseln način uporablja, recimo se je pojavila neka stopnja ujemanja, pa si na prvo žogo na oko videl, da je to ujemanje zato, ker je nekdo uporabil ali pa moral citirati nek pravilnik ali pa karkoli, in se nam je zdelo smešno. Zdi pa se mi, da pa sedaj prihaja v ospredje, da je pa to vendarle orodje, ki ga lahko na koristen način uporabiš in ni namenjen samo preverjanju plagiatorstva, tudi za druge zadeve je uporaben, konec koncev lahko tudi iščeš vire na ta način, tako da prihaja se mi zdi v ospredje ta bolj razumna raven.

16. Ali veste, kako deluje? Algoritem?

Več programov je, eden od njih je Turnitin. Mislim, da je baza podatkov najširša možna, in išče istovetnost oz. popolno prekrivanje in vsebin in avtorjev in drugih podatkov, je pa seveda brez kakršnekoli interpretacije.

17. Ali ste bili poslani na kakšno izobraževanje o programu oz. usposabljanje za uporabo programa? Je bilo to obvezno? Ste šli? Zakaj ste šli oz. niste šli ter kako je bilo oz. če vam je žal da niste šli.

Čisto na začetku, ko se je Turnitin pojavil smo imeli možnost. Jaz sem potem tudi samoiniciativno šel k naši strokovni službi zato, da sem se pravzaprav izuril v načinih uporabe Turnitina. Ne vem, ali je bilo formalno, ali samo neke delavnice. Ni bilo obvezno, nič ni obvezno, je samo zelo priporočljivo.

18. Ali uporabljate program Turnitin? (Zakaj, kje, kdaj in kako? Samo za diplome?) – Ali bi potem rekli, da Vam program na kakršenkoli način spreminja način oz. potek vašega dela, ter če da, v kolikšni meri (oz. ali je ta mera opazna/občutna)?

Sam moram reči da ga uporabljam predvsem za diplome, magisterije in doktorate, ker moje seminarske naloge so metodološke in vsakokrat uporabljamo drugačne podatke in je tako rekoč nesmiselno. Bistveno manj za druge izdelke.

19. Spreminja vaše delo?

Zopet sva pri tistem, da stvari, ki jih imaš za resnične so resnične v posledicah, to je Thomasov teorem, in Turnitin je tu, to je dejstvo. In ne moreš, da ne bi vplival na tvoje delo. Sedaj ali imaš do tega distanco ali ne, jaz poskušam študentov vnaprej, še posebej tistemu, ki je moj mentoriranec pojasnit, kaj je to odgovorna raba virov, poskušam ga razbremeniti tega, da bi bil njegov stil pisanja ali pa način razmišljanja zaradi bojazni pred ujemanjem z Turnitinom drugačen, to se mi zdi večji problem. Tako da študentom, tistim, ki jih mentoriram najprej pravim, da naj pravzaprav odmisli Turnitin, potem pa greva skozi prvo verzijo in ugotoviva o kakšnem ujemanju govorimo. Vemo da pravila citiranja se tudi razlikujejo od revije do revije, tako da se mi zdi večja bojazen ta pretiran strah, in potem neka togost, restriktivnost študenta, da postaja bojazljiv pri uporabi virov in da to pravzaprav vpliva na njega. Sam moram reči, da sem še iz tiste stare šole, da me prav eno figo briga, kaj bo Turnitin pokazal če bom pisal članek, ker natančno vem iz kje jemljem zakaj jemljem, na kakšen način jemljem. Pri študentih, pa recimo če ima manj teh izkušen, pa poskušam predvsem ta strah razbremeniti. Ker to pa sem zasledil, da je študent prišel do mene in rekel: saj sploh ne vem več kaj je prav, kaj naredim. Ali je prav ali ni prav če citiram, ali lahko uporabljam ali ne. Vi veste da velja parabola o velikanu, ki se mu usedeš na ramena in vidiš dlje. Ne zdi se mi, da je mogoče v znanosti danes narediti karkoli, ne da bi uporabil obstoječe vedenje, korpus vedenja. Samo na primeren način je treba to predstaviti.

20. Ali se Vam zdi, da program spreminja vaše odnose s študenti (več/manj stika, bolj ne/posreden stik itd...)?

Spreminja v tem, da običajno začnemo debato, še preden delo nastane o tem, kaj je avtorsko delo. Ker tu se mi zdi, da je nekaj nejasnosti pri študentih. Nekako povemo, da si lahko kdorkoli od nas privoščiti zelo malo povsem originalnega, in dam največkrat sebe za zgled. Se pravi včasih nastajanja diplomskega dela nismo začeli s to debato, sedaj pa jo začnemo. V tem smislu se mi zdi, da to spreminja, jaz probam to narediti, ne vem če mi to uspe ali ne, ravno zato, da bi razbremenil študenta. Kako to počnejo drugi kolegi pa ne vem, znam pa si predstavljati da bi lahko to koga tudi oviralo pri tej pretirani rigidnosti, strogosti, neki bojazljivosti. Glejte, napisat zemlja je okrogla, Turnitin pričakuje, da boš avtorja navedel zraven. Ene stvari so vendarle tu prisotne in samoumevne. Sedaj koga navesti, ko napišemo da je zemlja okrogla, banaliziram. Študent bo vprašal, ali smem napisat, da je zemlja okrogla, ko ne vem koga naj navedem, v prispodobi. Imaš sociološke klasike, govorimo o družbeni strukturi, a moram sedaj takoj napisati, ali je to Weber, ali Durkheim ali Parsons. Hočem povedat, to posega v debato. Skoraj da nemogoče je, da ne bi nekdo o eni zadevi že pisal, sedaj na višji ravni je bolj avtor citatov, nekdo piše doktorat in ne ve ali sme uporabiti svoje diplomsko ali pa magistrsko delo ali ga ne

sme uporabiti. Seveda, imamo pravila in znamo to rešit, ampak nekaj debat okoli tega je. Ampak pod črto bom rekel dvignila se je stopnja zavedanja, da je to lahko problem in da imamo rešitve za to. Zopet bom rekel pod črto se mi zdi to koristno orodje, če ga uporabljaš na pravi način. Jaz bi rekel tako, ko se je to pojavilo, problem plagiatorstva, se je meni zdel nek nerefektiran konstrukt. Plagiatorstvo je problem, ker je zelo podoben kraji, intelektualna kraja bomo rekli, ampak meni se je zdel v resnici problem drugje in še danes se mi zdi večji, da nekdo ali pa da se je v akademski kulturi izgubila potreba, želja, prepričanje, da moramo pravzaprav originalne vire uporabljati. Meni se zdi manj sporno, če je nekdo nemaren pri nekem citiranju točno na vsaki strani, če nekega avtorja uporabi 20-krat ali pa 24-krat v nekem delu in ga 20-krat navede 24-krat pa ne, se mi zdi bolj problematično kot če ga sploh ne prebere v originalu. In se mi zdi, da se je v akademski kulturi razpaslo to dlakocepstvo, fetišiziranje, na nek način kvantificiranje, štetje originalnosti, manj problematično pa se ljudem zdi, ali je človek pravzaprav imel originalen vir v roki ali ne. To se mi zdi, da je bolj problematično. Če se s študentom pogovarjam in vidim, da se je trudil z uporabo originalnega vira, pa mu rečem bodi korekten pri navajanju, in ko v razgovoru vidim, da je on delo prebral, da ga uporablja, pa me pravzaprav ne zanima ali ga je 26-krat notri navedel ali 25-krat, ker je vendarle povedal, da je bil popolnoma inspiriran s tem delom. In tukaj se mi zdi Turnitin celo dvorezen meč, ti si lahko popolnoma brezhiben, brez da bi delo prebral, pri citiranju vira, pri uporabi vira, neke inspiracije pa bi rekel da Turnitin ne prepozna, ne prepozna pravzaprav ali si ti delo prebral in si lahko skrajno korekten. In nekdo, ki bere mogoče celo v originalu dela, pa se bo spotaknil ob neki navedbi ali pa citatu.

21. Je vsebina zaradi tega potisnjena v ozadje?

Jaz bi rekel, da sem že dobil ta vtis ali pa izkušnjo, prej sva rekla, da se tekst ne bere gladko in tekoče, če neprestano interveniraš s citati, navajanjem strani in tako naprej, se nekako bi rekel ta lok prekine. Včasih bi se mi zdelo, da lahko mogoče neka splošna referenca, nek napotek, da je bila neka inspiracija, ki vodi do nekega originalnega dela in da je to dovolj, da ni treba teksta stalno prekinjati.

22. Ali ste zaradi tehnične plati manj pozorni na vsebino?

To tudi bi lahko rekel, tudi sem se že zalotil, da grem gledat ali je tisto, kar je zadaj skladno s tistim, kar je v samem delu, in pogojno ja. Ampak saj pravim, sem nekako še iz te stare šole, ko se nekako lotim branja nekega dela, tehnične zadeve pustim čisto za konec. Poskušam najprej dobiti vtis o tem ali delo ima kapaciteto, ali diha in tako naprej.

23. Imate še karkoli za dodati v zvezi s tematiko?

Mislim da sva bolj kot ne obdelala tematiko.

24. Ali Vas je že kdorkoli na podoben način povpraševal o tej tematiki (če jim je bilo katero od teh vprašanj že kdaj prej zastavljeno? Kako so odgovorili njim?)

Ne.

Priloga D: Transkript tretjega intervjuja

1. Koliko časa že poučujete v visokem šolstvu?

11 let

2. Kako bi opisali vašo količino dela?

Vedno so različna obdobja saj imaš vedno različne konstelacije, ali več pedagoškega ali več raziskovalnega ali pa samo nekega mentoriranja ali pa nekega javnega angažmaja ampak praviloma se da, mentaliteta je, da se gre do maksimuma a ne?

3. Kakšno se vam zdi povprečje števila študentov na profesorja?
(Uravnoteženo/neuravnoteženo)

To je spet stvar neke širše diskusije, kakšen tip univerze si želimo, kakšno okolje in tako naprej, ampak v osnovi je vedno šlo. Spomnim se še pred desetimi leti ko je bila neka druga realnost in je bilo ogromno študentov se je vseeno dalo zelo kvalitetno delati. Seveda je bil potreben nek dodaten angažma oz. nek skoraj že pedagoški eros, sedaj je situacija takšna da se stvari nekoliko normalizirajo in nekateri to razumejo kot rdeči alarm oz. kot problem, se pravi imamo neke smeri ali pa neke članice UL kjer se stvari po mojem skromnem mnenju normalizirajo ampak ljudje ta upad razumejo že kot znak za zaskrbljenost oz. celo za neke premisleke o reformiranju, ukinjanju itn... Skratka v nekem mednarodnem pogledu so stvari relativno normalne, stvari se normalizirajo in se mi zdi, da je manjša generacija kvalitetnih študentov recept za uspeh.

4. Kolikšno število študentov se Vam zdi idealno za en razred/predmet.

Že spet odvisno od stopnje študija, kvalitete generacije, tipa predmeta...Zelo težko. Ker lahko tudi zastaviš predmete različno, na primer jaz imam določene masovne predmete, ki so masovni zaradi moje zavestne odločitve, da jih odprem za tuje študente. In jih že spet lahko narediš po mojem mnenju zelo kvalitetne, čeprav bi verjetno bil nek zelo poglobljen študij z maksimalno 15imi študenti še boljši. Ampak bil bi drugačen format, drugačen pristop. Spet kot zaposlen na FDV, na UL moraš tudi ti premisliti o načinih, kako lahko doprineseš celotnemu programu ali pa celotni instituciji. Se pravi če bi bil relativno egoističen bi bili moji predmeti zaprti, delal bi čim manjšim številom študentov, to bi bilo super zame in za tiste izbrane študente in študentke ampak ne vem če bi bilo najbolj zdravo.

5. Koliko študentov je bilo v največjem razredu, kar ste ga imeli/mu predavali?

Tudi 140.

6. Ali skozi zadnjih nekaj let zaznavate kakršnekoli spremembe v meri avtonomnosti ter ugleda, ki jo oz. ga uživajo profesorji (v zadnjih 10ih/20ih/30ih letih)

Ta ugled je stvar nekih javnih turbulenc. Je stvar posameznih disciplin oz. nekih medijskih okvirjev. Po svoje si prav zastavil to vprašanje, po drugi strani pa bi morala ta avtonomija univerze ravno skrbeti za to da si ne bi zastavljali tega vprašanja koliko smo mi povšeči širši množici ali pa vsakokratni oblasti. Razumem vprašanje in mislim da je po eni strani zelo pomembno, po drugi strani pa je tudi vprašanje, ki bi ga morali nekako imeti na distanci.

7. Vsi smo tu ali tam slišali besedo o novih tehnologijah na šolskem področju. Kako oz. v kolikšni meri se vam zdi, da novejšje tehnologije dejansko spreminjajo oz. nadomeščajo klasične načine poučevanja? Katero tehnologijo vi kot profesor najbolj uporabljate za opravljanje svojega poklica ter kako, če lahko to malo opišete (primerjajte s časom, ko se bili vi študent) (PP, socialna omrežja/spletni referat, SPSS, Excel, smart boards itd...)

Tega je ogromno. Spreminja se ne samo način dela oz. format ampak po svoje tudi vsebina. Danes praviloma vsi rokujemo z nekimi elektronskimi viri, kar je po eni strani neverjeten plus, da se neka razlika med študenti v Sloveniji zmanjšuje v primerjavi s študenti nekje drugje. V dobi fizičnih knjig je bil ta prepad neverjeten. Se pravi nekako študirati v nekem okolju kjer je knjižnica (manj založena), še posebej nekih študijev družboslovja in humanistike, ki temeljijo na tem (bazični študiji. Če nisi imel dobrega »supporta« v tem pogledu, si bil takoj v nekem slabšem položaju. Podoben problem kot ga imajo danes na primer neki laboratoriji. Če si ti študent na primer bio-medicine oz. lahko rečemo tudi kemije ali pa fizike in če nimaš nobenega laboratorija oz. vseh aparatov potem seveda enostavno ne moreš konkurirati. Z nekim tehnološkim razvojem se je ta stvar izboljšala, hkrati pa je senčna stvar tovrstnega razvoja ravno v tem, da se spreminja ne samo način dela študentov ampak tudi tistih, ki so raziskovalci. Se pravi čedalje več je nekih kvantitet in čedalje manj v neki kvaliteti študija ali pa raziskovanja. Umberto eco je govoril o intelektualnem imperializmu, se pravi da si lahko sedaj hitro nabere moštvo knjig s parimi kliki, lahko imamo celo bibliografijo marxa, foucaulta in še koga, hkrati jih pa nikoli ne beremo. In to podobno velja tudi za raziskovalca, hitro smo še posebej danes z vsemi doprinosi, programi, računalniki in tako naprej v situaciji, da lahko beležimo neko neverjetno oz. že skoraj da problematično produkcijo. Neko produkcijo zaradi produkcije same. Včasih je bil tist način resnega raziskovanja, ki mogoče tudi ni bilo neko terensko raziskovanje in potem sedenja za strojem nekaj drugega, vsaka črka, vsak udarec je imel neko drugo težo, kot pa danes ko lahko hitro nekaj zapišemo, čez sedem dni pa bo naša pozicija drugačna in bomo malce spremenili in šli naprej. Se pravi nek mentalni proces je bil drugačen.

8. Ali bi rekli, da ta tehnologija spreminja vaše odnose s študenti? (več stika, manj stika, bolj ne/posreden stik itd...)

Ja, seveda. Ne da si samo zamišljam, ampak pod črto je študentom dosti bolj lagodno mogoče poslati mail kot pa priti na govorilne ure in se o tem pogovoriti. Kvaliteta tovrstnega komuniciranja je že spet vprašljiva. Po eni strani lahko rečemo, da smo marsikaj pridobili, ker smo lahko vseskozi na vezi, tudi jaz sem ogromno v tujini, lahko komuniciramo naprej. Po drugi strani pa tisto pošiljanje sem in tja, marsikaj je izgubljeno v prevodu. Dosti bolj kvalitetno je se kar slišat mogoče, ali pa seveda fizični stik.

9. Približno koliko časa porabite za pregled in oceno ene seminarske naloge, ter kako izgleda Vaš način popravljanja nalog?

Praviloma bi moral v dveh semestrih. V preteklosti smo si na programu zadali cilj da imamo v začetku akademskega leta že nekako ta potisk študentov, da začnejo delat, da poiščejo mentorja. Ta stik se je začel z nekaterimi že mogoče v tretjem letniku, z nekaterimi pa v začetku četrtega. Se pravi to je sedmi semester. In potem skozi celotno akademsko leto, po sreči na koncu

akademskega leta tudi zagovor. Potem pa je odvisno od kvalitete dela študenta ali študentke in pa hkrati tudi ambicioznosti projekta, se pravi nekatere naloge enostavno zahtevajo več dela, več komunikacije kot pa nekatere. To pa je zelo odvisno ampak neko resno delo je kar zahtevno in žal to sploh ni pripoznano v nekem našem ocenjevanju. Se pravi obstajajo neki minimalni kriteriji koliko mora biti pedagoškega dela ampak žal se naše ocene fokusirajo oz. povezujejo z drugimi dejavnostmi.

10. Za na konec me zanima koliko natančno preverjate naloge, ki vam jih oddajajo študentje? Ter ali se Vam zdi, da se na takšen način temeljito preveri nalogo? (Preverjate vsak vir?)

Zelo. Vse. Dosti lažje mi je, ker izbiram diplomske naloge, ki so iz mojega polja. Se pravi za razliko od nekaterih kolegov je moja pozicija že od vsega začetka ta, da sem mentor samo tam, kjer vidim da lahko kaj pomagam, da sem lahko rečemo doma in je zaradi tega toliko lažje. Kar se pa tiče tega, pa lahko brez kakršnekoli slabe vesti vedno stojim za tem, ker sem enostavno to razumel kot zelo pomembno stvar. Ogromno je v našem okolju nekaj ekscesnih primerov, ampak biti mentor ni samo to, da je tvoje ime na naslovnici tistega dela ampak nenazadnje biti mentor pomeni tudi da si dejansko nekomu lahko pomagal pri tem projektu, ne samo formalno da je lahko to realiziral ampak skratka, to sem vedno počel zelo odgovorno, zelo resno, sem skrbel ne samo za vsebino, vendar je ta natančnost včasih šla tudi v neke stilske rešitve in tako naprej.

11. Se Vam zdi, za ste kdaj zaradi preverjanja tehničnih plati posvetili manj pozornosti vsebini?

Pogosto je tako, da je z bolonijo prišlo do tega, da so izdelki čedalje bolj standardizirani. Ne vem koliko je bilo to pred par dekadami, pred 15/20 leti pa se spomnim da so naloge bile lahko različne. Naloga je bila stvar dogovora med študentko/študentom in mentorjem, in so nekako mentorji stali za nalogo. Danes pa morajo naloge imeti ta klasičen format in tudi slediti pravilom za oblikovanje znanstvenih besedil. In to je mene deloma omejevalo oz. sem ravno zaradi tega tudi poskušal študentom olajšat neko delo ali pa komplikacije in skrbi s tem, da se tudi v procesu mentoriranja skrbel za to da so bili tudi že »drafti«, ki so šli v tehnični pregled že bullet-proof.

12. Ste seznanjeni s programom Turnitin? Mi lahko poveste kaj o njem?

Sem seznanjen, seveda. Program, ki je po svoje koristen. Je nekaj, kar je bilo že v tujini neka praksa, pri nas je to prišlo z neko manjšo zamudo, ampak kot vsaka stvar, je v osnovi nevtralna, lahko pa ima pozitivne ali pa negativne učinke, če imamo nek fetiš zgolj na to in pozabimo kaj resnično naj bi se raziskovalo in kaj naj bi bil rezultat nekega raziskovalnega dela, kar se tiče študentov in tudi raziskovalcev, potem je lahko to negativno. Po drugi strani pa je lahko to zelo dober Check da se vidi če je določena naloga ne samo sporna, ker če dam primer turnitin lahko ti zaobideš že samo s prevodi iz Madžarščine v Slovenščino in bo tvoja naloga ok, Ampak zato, da tudi včasih mogoče vidiš, da neka arhitektonika besedila ne stoji. Npr. lahko hitro vidiš kdaj je študent v nekem delu mogoče preveč uporabljal en vir ali pa dva, ali pa določene vire, ki so mogoče bolj »šunt« viri ali pa nepreverjeni. Skratka je koristno orodje s ščepcem soli.

13. Ali veste, kako deluje? Algoritem?

Lahko rečem, da kar natančno, zato ker pač tista poročila berem, sem že v preteklosti tu in v tujini tudi sam imel predmete vezane na turnitin, da so študenti tam nalagali in da sem jaz imel opravke s tem. Se pravi ni bilo to outsorceano v referatu ampak sem se sam s temi stvarmi ukvarjal.

14. Ali ste bili poslani na kakšno izobraževanje o programu oz. usposabljanje za uporabo programa? Je bilo to obvezno? Ste šli? Zakaj ste šli oz. niste šli ter kako je bilo oz. če vam je žal da niste šli.

Nisem šel. V osnovi so mi stvari dovolj blizu, da s tem nisem imel težav. Takrat nisem šel verjetno ker stvari, ki jih imaš solidno pokrite verjetno v poplavi vseh zadev, ki so pedagoške, raziskovalne in še kakšne narave, potem svoj čas in energijo posvetiš drugim rečem. Turnitin kot rečeno sem nekako že pred leti, preden je prišel na UL obvladal in sem tukaj verjetno svoj čas porabil za kaj drugega.

15. Ali uporabljate program Turnitin? (Zakaj, kje, kdaj in kako? Samo za diplome?) – Ali bi potem rekli, da Vam program na kakršenkoli način spreminja način oz. potek vašega dela, ter če da, v kolikšni meri (oz. ali je ta mera opazna/občutna)?

Samo za naloge, ker pri predmetih nimam pisnih izdelkov. Ne (vpliva), praviloma je tako, da kot mentor moraš stati za izdelkom, ki gre naprej, bilo je že par nerodnih situacij, ko si dobil nalogo, ki je bila malce pod narekovaji »sloppy«, in si moral ti opozoriti. Se pravi jaz vedno že skozi sam proces pisanja oz. mentoriranja poskrbim, da so naloge toliko dobre, da nikoli ni težav s tega vidika, ne samo v smislu nekega indexa ujemanja, ampak tudi drugače, da so stvari nekako tehnično urejene in da je primeren znanstveni aparat. Je pa tako, da nek Turnitin index sam po sebi ti ne pove ogromno. Včasih je seveda že takoj ta rdeča zastavica, in je bilo kar nekaj primerov, kjer je index šel že kar visoko, ampak odvisno od naloge.

16. Ali se Vam zdi, da program spreminja vaše odnose s študenti (več/manj stika, bolj ne/posreden stik itd...)?

Čisto nič.

17. Imate še karkoli za dodati v zvezi s to tematiko?

Čisto nič. Mogoče to, da na nek način razumem te zunanje nadzorne neke točke ali pa neke checke, so včasih koristne ampak po drugi strani pa se mi tudi zdi, da bi bilo dosti bolj zdravo neka ta ideja odgovornega dela samega mentorja. Se pravi zdaj se lahko odrešiš s tem da pač rečeš naloga ima ta mali procent, in če ti je to glavno vodilo potem lahko kar mogoče zapremo vse skupaj. Index ujemanja je verjetno zadnja stvar, ki je pomembna. Bolj pomembna je seveda kvaliteta ne samo zapisanega, ampak tudi kvaliteta v smislu nekih tem, ki se odpirajo, nekih pod narekovaji učinkov, ki jih imajo te naloge. Tu pa se mi zdi da je premalo poudarka. Prepogosto se pogovarjamo o tovrstnih indexih in tako naprej, premalo pa je mogoče resne razprave o odgovornosti raziskovalcev, pedagogov in tudi o odgovornosti študentov, ki so le pomemben del družbe. Tukaj se mi zdi da bi lahko ob raznih delavnicah o Turnitinu, ob raznih delavnicah o osnovah znanstvenega pisanja lahko imeli tudi neke delavnice o odgovornosti

javnih intelektualcev, o odgovornosti študentov, o odgovornosti univerze in tako naprej. Se pravi tudi ta premislek.

18. Ali Vas je že kdorkoli na podoben način povpraševal o tej tematiki (če jim je bilo katero od teh vprašanj že kdaj prej zastavljeno? Kako so odgovorili njim?

Čisto nihče. Razen med kolegi, ni pa bil nikoli nek intervju ali pa raziskava, Tudi ta pobuda oz. vprašanje ni prišlo nikoli s strani študenta.